

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

نخستین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نشر ترجمه و توسعه فرهنگی

سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی

تهران، دانشگاه علم و فرهنگ
اردیبهشت ۱۴۰۰

رئیس افتخاری کنفرانس:

حمیدرضا طیبی

دبیر علمی:

سیدسعید هاشمی

رئیس شورای سیاست گذاری:

عیسی علیزاده

رئیس کنفرانس:

حامد علی اکبرزاده

دبیر اجرایی:

توحید اسدی

کمیته علمی:

علی منتظری، محسن جوادی، حسینعلی قبادی،
علی اکبر کیوانفر، سیدحسن اسلامی اردکانی،
سیدرضا شاکری، رسول جعفریان، علی اکبر
علیخانی، فاطمه عظیمزاده، احسان شاهقاسمی،
حسین میرزایی، آرش حیدری

شورای سیاست گذاری:

محمدحسین ایمانی خوشخو، محمدصادق
بیجندی، محمدرضا پورعابدی، ایوب دهقانکار،
عباس خامه یار، سعید پورعلی، علیرضا زجاجی،
محمد سلگی، ابوالقاسم رئیسی، سیدعلی اکبر
هاشمی راد، عادل تقوی

کمیته اجرایی:

سعید سیدمومنی، مهدی خادم، مریم مبینی،
مجید کیانی پور، ابوالفضل دیداری، مجید پیرزاده،
مهدی خلیلی، عرفان عظیمی، پریمه قاسمی،
میثم خندان، زیبا سیدمومنی، زینب نجفی
فرهادلو، نفیسه پورصدوقیان، امین صفری، وحید
فرجی، هادی خادمی

پایگاه اینترنتی کنفرانس:

<http://pubconf.isba.ir>

این کنفرانس در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC)

با کد ۰۰۲۱۰-۶۹۱۳۷ نمایه شده است.

فهرست مقالات

- ۹..... بررسی تأثیر صنعت چاپ و نشر بر توسعه نظام آموزشی روسیه
- ۱۰..... ترجمه و ناترجمه افکار عمومی در ایران
- ۱۱..... نگاهی به اقتصاد نشر کتاب در ایران با بررسی و مقایسه دو دوره...
- ۱۳..... حقوق پژوهش: جستاری در بیان جایگاه علم حقوق در پژوهش
- ۱۴..... کژکاری‌های ترجمه در آثار دانشگاهی
- ۱۶..... تفسیری نو از آیه «لها ما کسبت و علیها ما اکتسبت» بر اساس معیارهای صرفی
- ۱۸..... نقش سیاست‌گذاری داده‌محور در ابعاد اقتصادی نشر
- ۱۹..... تأثیر فناوری‌های نوین اطلاعات بر فرایند نشر کتاب: یک مطالعه پدیدارشناختی
- ۲۰..... تفاوت مفهوم «گفتمان» در ترجمه، از ساختارگرایی سوسور تا پسا ساختارگرایی فوکو
- ۲۲..... آثار مورد حمایت در پیش‌نویس لایحه حمایت از حقوق ادبی و هنری ایران
- ۲۳..... بررسی و تحلیل نحوه اطلاع‌رسانی در سایت ویکی‌پدیای فارسی
- ۲۵..... نقش ترجمه در مسأله‌پنداری جایگاه اجتماعی زنان در ایران دوره قاجار
- ۲۷..... تأثیر تفاوت‌های فرهنگی جهان اسلام و یونان باستان
- ۲۸..... سیاست‌گذاری در نشر قرآن‌های ترجمه‌دار کهن فارسی
- ۲۹..... تداوم یا تغییر ذائقه مخاطب، تولید محتوا و چالش‌های آنها
- ۳۰..... مقایسه عوامل شکل‌گیری نهضت‌های ترجمه در دوران ساسانیان
- ۳۲..... بازنگری مفهوم «ترجمه قرآن» در پرتو بازشناسی مفاهیم «ترجمه» و «نظریه ترجمه»
- ۳۳..... تحلیل علم‌سنجی پژوهش‌های حوزه نشر در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام
- ۳۴..... نقش اندیشه بینامتنیت در حفظ مالکیت معنوی در نشر دیجیتال
- ۳۵..... اولین تجربه مشارکت ملی در نشر خصوصی در ایران
- ۳۶..... آسیب‌شناسی ترجمه متون دینی: مطالعه موردی ترجمه نهج‌البلاغه
- ۳۷..... لزوم مطالعات برون‌متنی در ترجمه قرآن کریم
- ۳۹..... چالش‌های ترجمه عناصر فرهنگی در نهج‌البلاغه

تحلیل و تبیین نقش ویرایش و کارکرد آن در جلب نظر مخاطبان نشر دانشگاهی	۴۰
جغرافیای ترجمه و چالش‌ها در ادبیات جهانی	۴۲
حوزه نشر در علوم انسانی و اشتغال‌زایی پایدار بر پایه ظرفیت‌های فرهنگی ایران	۴۳
نگاهی به جایگاه مقررات امری و تکمیلی نظام حقوق مالکیت فکری... ..	۴۵
بررسی ترجمه بین‌فرهنگی از طریق فرایند اقتباس در نمایشنامه بحرالغرایب.....	۴۷
«ترجمه فرهنگی» فلسفه غرب در ایران معاصر	۴۹
شناسایی پیشران‌های موثر بر آینده صنعت نشر کتاب در ایران	۵۰
بررسی ترجمه‌های سه نسخهٔ سنسکریت... ..	۵۱
بررسی تاریخ ترجمه با نگاه ویژه بر اولین زنان مترجم ایران	۵۲
نگاهی به «اخلاق ترجمه» از نظرگاهی وظیفه‌نگرانه.....	۵۳
بررسی تأثیر عوامل دموگرافیک بر رفتار مطالعه‌ای کاربران ایرانی دستگاه‌های هوشمند	۵۴
دشواری ترجمه متون دینی از عربی به فارسی: مطالعه موردی خطبه شقشقیه	۵۵
بررسی محاسبه عادلانه قیمت کتاب با تکیه بر روش تعاملی.....	۵۷
متون دینی کودک و نوجوان و بازار ترجمه	۵۸
نقش ترجمه در توسعه فرهنگی با تکیه بر رمان سرگذشت ژیل‌بلاس	۵۹
نقش «ترجمه» در سیاست‌گذاری فرهنگی توسعه‌گرا	۶۰
تأثیر نهضت ترجمه در دوران معاصر بر تحولات نشر داستانی فارسی.....	۶۲
در باره شرایط امکان تأسیس ارتباط بین ترجمه و تفکر	۶۳
ترجمه و سیاست‌های اصلاح‌طلبانه در عصر ناصری	۶۵
تحلیل وضعیت استفاده از برنامه‌های کاربردی کتاب‌خوانی و فروش و توزیع الکترونیکی ...	۶۶
ترجمه به مثابه لنزی برای مطالعه تاریخ... ..	۶۸
تعهدات قانونی و قراردادی ناشر در قرارداد نشر	۷۰
چالش‌های فرهنگی ترجمه	۷۱
Non-Equivalent Terms in Work with Historical Sources.....	73
Conveying Cultural Words in Radio Drama... ..	75
Translating the Oracular Formula in The Yoruba Bible.....	77
Enhancing the Self-Correction Capacity of Science... ..	78
Publishing in International Journals for Early Career Scholars	80

Translation Problems of Modern Iranian Poetry	81
Khayyam's Wine and the Beloved in Fitzgerald's Rubaiyat.....	82
Securitization of Iran: Patterns of Access to Publishing Houses.....	84
Impact of Bilateral Relations on the Publication of Translations....	86
The Impact of Cultural and Transitional Studies.....	87
An Investigation into Research Methodology... ..	88
Role of Translations in Presenting Latin America... ..	90
Machine Translation in the Era of Artificial Intelligence.....	92
A Research Writing Course to Develop Scholarly Writing Skills... ..	94
Translation of Attitude in Translating the Holy Quran... ..	96
Reflecting on the Reflection of Culture in Translation... ..	98

مقالات فارسی

بررسی تأثیر صنعت چاپ و نشر بر توسعه نظام آموزشی روسیه

فرشته آب‌نیکی^۱

بی‌تردید صنعت چاپ و نشر، پایه و اساس توسعه آموزشی، اقتصادی و فرهنگی کشورها را بنا می‌نهد و سهم بسزایی در توسعه پایدار آن دارد. از آنجا که فدراسیون روسیه از منظر حجم چاپ کتاب در سال ۲۰۱۹ پس از چین، آمریکا و بریتانیا در رتبه چهارم قرار گرفت، این سوال مطرح می‌شود که صنعت چاپ و نشر در توسعه نظام آموزشی روسیه چه تأثیری داشته است؟ در این پژوهش با استفاده از روش تاریخی-توصیفی و مطالعه موردی تأثیر چاپ و نشر بر توسعه نظام آموزشی روسیه در دوران تزاری، دوران اتحاد جماهیر شوروی و فدراسیون روسیه، به این پرسش پاسخ داده خواهد شد. ساختار این پژوهش به گونه‌ای است که ابتدا نظام آموزشی روسیه و جایگاه نشر در این نظام تا پیش از سده ۱۹ بررسی شده و سپس به تأثیر اصلاحات سال ۱۸۶۱ الکساندر اول در صنعت چاپ و نشر و به تبع آن بر روند توسعه آموزشی روسیه پرداخته شده و در پایان نیز جایگاه صنعت چاپ و نشر در ساختار نظام آموزشی فدراسیون روسیه مورد کنکاش قرار گرفته است.

کلیدواژه‌ها: توسعه آموزشی؛ صنعت چاپ و نشر؛ روسیه تزاری؛ اتحاد جماهیر شوروی؛ فدراسیون روسیه؛ اصلاحات الکساندر اول

^۱ کارشناس ارشد مطالعات روسیه، آسیای میانه و قفقاز | پست الکترونیکی:

ترجمه و ناترجمه افکار عمومی در ایران

محمد آقاسی^۱

از حدود یک دهه گذشته، وضعیت تألیف و ترجمه علوم اجتماعی در ایران، شرایط جدیدی را تجربه کرده است؛ به صورتی که اگر در اوایل دهه ۸۰ هنوز تدریس جزوه‌ای در کلاس‌های درس علوم اجتماعی سنت جاری بود، در حال حاضر در یک حوزه مشخص چندین کتاب معتبر داخلی و یا خارجی تدریس می‌شود. به رغم چنین تغییر گسترده‌ای، هنوز برخی حوزه‌های علوم اجتماعی در ایران به دلایل مختلف مورد توجه قرار نمی‌گیرند. افکار عمومی هرچند در جامعه ایرانی مدت‌هاست عرض اندام جدی نموده و ضرورت دارد که بدان پرداخته شود اما همچنان یکی از حوزه‌های مغفول در ایران است. این در حالی است که مقوله سنجش افکار عمومی در ایران، به ویژه در یک دهه گذشته مورد توجه نخبگان حاکمیتی قرار گرفته است اما دانشگاه‌ها همچنان به آن روی خوش نشان نمی‌دهند؛ چه اگر چنین بود علاوه بر توجه به تألیف و ترجمه در این حوزه پرسیامد، رشته‌ای در این خصوص تأسیس می‌شد یا دست‌کم درسی به آن اختصاص می‌یافت. موسسات سنجش افکار عمومی و نیز جامعه‌شناسان علاقه‌مند این حوزه در عرصه عمومی از یک سو و مدرسان در دانشگاه‌ها تلاش داشته‌اند تا با تولید مکتوب نسبت به گسترش عرصه دانش در این زمینه بکوشند. تعداد آثار ترجمه در حوزه افکار عمومی هم بسیار اندک و ناچیز است و هم در برخی موارد در ایران کاربردی نیست و در برخی دیگر نیز با اشکالات عدیده‌ای روبرو است. در یک کلام می‌توان گفت ما در ایران به جای ترجمه با ناترجمه افکار عمومی روبرو هستیم. این مقاله بر آن است تا سنخ‌شناسی از آنچه گفته شد، ارائه دهد.

کلیدواژه‌ها: ترجمه؛ افکار عمومی؛ نشر دانشگاهی

^۱ دبیر ستاد فرهنگ شورای عالی انقلاب فرهنگی | پست الکترونیکی:

mohammad.aghasi61@gmail.com

نگاهی به اقتصاد نشر کتاب در ایران با بررسی و مقایسه دو دوره چهارساله ریاست جمهوری

سیده طرفه ابطحی نژادمقدم^۱ و سعید غفاری^۲

هدف این مقاله بررسی وضعیت نشر کتاب در ایران در دو دوره چهارساله ۱۳۸۸-۱۳۹۱ (دهمین دوره ریاست جمهوری) و ۱۳۹۲-۱۳۹۵ (یازدهمین دوره ریاست جمهوری)، از نظر تعداد عنوان، تیراژ، قیمت، و مطالعه تأثیرات نوسان ارز و تورم در این صنعت با روش اسنادی و کتابخانه‌ای است. جامعه آماری، تمامی کتاب‌های منتشرشده بین سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۵ (۱۰۷۲۳۰ عنوان) است و سایر متغیرهای پژوهش، متوسط نرخ تورم و ارز در سال‌های موردبررسی هستند. پس از گردآوری اطلاعات و انتقال آن‌ها به نرم‌افزار SPSS ویراست ۲۱، برای توصیف ویژگی‌های آزمودنی‌ها از روش‌های آماری توصیفی و ضریب همبستگی اسپیرمن برای آزمون فرضیه‌ها استفاده شده است. این مقاله نشان می‌دهد، تعداد کتاب‌های منتشرشده در تهران و شهرستان‌ها در مجموع در دوره دوم موردبررسی (۷۷۶۹۸ ± ۹۵۵۷)، نسبت به دوره اول (۶۴۷۶۳ ± ۳۲۹۴)، رشد چشمگیری داشته؛ تعداد کتاب‌های ترجمه‌شده دوره دوم ریاست جمهوری (۱۵۶۱۹ ± ۲۳۲۶)، نسبت به دوره اول (۱۳۲۵۶ ± ۷۱۰)، تغییر چشمگیری نداشته؛ تعداد کتاب‌های چاپ مجدد در دوره دوم (۱۳۵۳ ± ۳۱۵۷۰)، نسبت به دوره اول (۳۱۸۲۲ ± ۱۶۱۸)، تغییر چشمگیری داشته و متوسط شمارگان دوره دوم (۲۰۱۴ ± ۳۲۲) نسبت به دوره اول (۳۰۳۰ ± ۳۳۰)، افت چشمگیری داشته است. با کاهش نرخ تورم، متوسط قیمت کتاب، همچنان افزایش یافته و با کاهش نرخ ارز، متوسط قیمت کتاب، همچنان

^۱ دانشجوی دکتری علم اطلاعات و دانش‌شناسی، مدیریت دانش دانشگاه پیام نور مشهد|

پست الکترونیکی: T.abtahi66@gmail.com

^۲ استادیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه پیام نور

افزایش یافته است. در هر دو دوره مورد بررسی با افزایش قیمت کتاب، شمارگان کل، کاهش یافته و بر این اساس، کلیه فرضیه‌های این پژوهش، مورد تأیید قرار گرفتند. حوزه نشر و اقتصاد نشر که یکی از زیرمجموعه‌های اقتصاد اطلاعات محسوب می‌شود، بسیار آسیب‌پذیر است و رابطه مستقیمی بین آن با توسعه و تألیف کتاب در جامعه وجود دارد.

کلیدواژه‌ها: اقتصاد اطلاعات؛ اقتصاد نشر؛ اقتصاد کتاب

حقوق پژوهش: جستاری در بیان جایگاه علم حقوق در پژوهش و معرفی مبادی حکمی و موضوعات مرتبط

حمید اسکندری^۱ و حمید نوروزی

در جهان پژوهش، الزامات و هنجارهای پژوهشی در قالب اخلاق پژوهش مطرح و رعایت می‌شود اما این بایدها و نبایدها اگر بخواهند ضمانت اجرایی داشته باشند، در حیطه حقوق پژوهش قرار می‌گیرند. این مقاله در پی بیان حدود کاربرد علم حقوق در عرصه پژوهش، معرفی خلأهای موجود، بیان مصادیق مغفول از ورود قانونگذار و نهایتاً ارائه پیشنهادهایی در زمینه توسعه علم حقوق پژوهش است. پیشینه حقوق پژوهش را باید در علم اخلاق پژوهش بررسی کرد؛ قسمتی از الزامات اخلاقی رنگ حقوقی به خود گرفته‌اند و قسمتی نه. به علاوه نهادهای پژوهشی و مراکز نشر آثار علمی هرکدام قواعد ویژه‌ای برای خود وضع نموده‌اند که صرفاً در چارچوب همان نهاد لازم‌الاجرا است. در کشور ما نیز قوانین ناظر به پژوهش بسیار اندک هستند و اصول مذکور در حیطه قوانین مالکیت فکری، قانون مدنی، قانون تجارت و غیره به کمک استنباط احکام در دعاوی پژوهشی می‌آیند؛ مضافاً این که از آنجا که علاوه بر قوانین و مقررات کشوری، می‌توان از طریق قرارداد نیز قواعدی را بر افراد عضو قرارداد لازم‌الاجرا کرد. این مقاله پیشنهاد می‌کند که اتحادیه‌های پژوهشی و انتشارات با رعایت قوانین مربوطه تشکیل شوند و با تدوین دستورالعمل‌های یکسان در قالب پیمان‌ها، از پیوستن پژوهشگران به این پیمان‌ها استقبال کنند.

کلیدواژه‌ها: حقوق پژوهش؛ مالکیت فکری؛ قوانین پژوهشی

^۱ مدیر اجرایی سازمان دانشجویان جهاد دانشگاهی واحد استان فارس | پست الکترونیکی:

کژکاری‌های ترجمه در آثار دانشگاهی

سیدحسن اسلامی اردکانی^۱

در اهمیت و ضرورت ترجمه، چه در سطح عمومی و چه دانشگاهی تردیدی نیست. به همین روی، ترجمه به مثابه بخشی از فعالیت‌های دانشگاهی کمابیش پذیرفته شده است. زمانی ترجمه می‌تواند در خدمت گسترش و رشد فرهنگی و علمی باشد که بیش‌ترین نزدیکی و انطباق را با متن اصلی داشته باشد. این جا است که مسأله اصول و مبانی ترجمه پیش می‌آید، که خارج از بحث من است. اما با همه کوششی که می‌شود، کمتر ترجمه‌ای به متن اصلی به شکل کاملی وفادار می‌ماند. تفاوت ساختارهای زبانی، گستره واژگانی، مفاهیم فرهنگی و مسائلی از این دست، مانع از آن می‌شود که ترجمه دقیقاً با متن اصلی برابری کند. در عین حال، مترجمان می‌کوشند ترجمه‌هایی وفادار و زیبا از متن اصلی به دست بدهند. در این میان، برخی کاستی‌ها ممکن است رخ دهد که پذیرفتنی است. با این همه، گاه در ترجمه‌ها شاهد بی‌دقتی‌ها یا دستکاری‌هایی هستیم که که ترجمه را از به متن اصلی آگاهانه یا ناخواسته بسیار دور می‌کند، تصویر مخدوشی از آن به دست می‌دهد، و مخاطب را گمراه می‌سازد. مقصود از کژکاری در ترجمه همین است. در این جا برخی از کژکاری‌های ترجمه را معرفی و گزارش می‌کنم، نمونه‌هایی را بر می‌شمارم و علت نادرستی این کژکاری را بیان می‌کنم. مهم‌ترین کژکاری‌های رایج در ترجمه عبارتند از حذف کامل منابع اصلی در ترجمه، حذف برخی فصول اصلی کتاب در ترجمه، حذف مقدمه، بخش سپاسگزاری، و نمایه‌ها در ترجمه، تغییر نام متن اصلی در ترجمه، گردآوری مقالات متفرقه و به صورت یک متن منتشر کردن، بدون اشاره به این مسأله، ترجمه ویراست‌های قبلی اثری که ویرایش‌های تازه آن منتشر شده است، به کارگیری منطق «ترجمه و تألیف» برای برخی آثار ترجمه شده، تغییر مثال‌های کلیدی متن اصلی که بار فرهنگی خاصی دارند و نشر آثار ترجمه شده، بدون حتی

^۱ استاد دانشگاه ادیان و مذاهب | پست الکترونیکی: eslami@urd.ac.ir

یک مقدمه یک صفحه‌ای که منطق انتخاب و شیوه کار مترجم را مشخص و اهمیت اثر را روشن سازد.

کلیدواژه‌ها: ترجمه؛ نشر دانشگاهی؛ آسیب‌های ترجمه؛ کژکاری در ترجمه

تفسیری نو از آیه «لَهَا مَا كَسَبَتْ وَ عَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ» بر اساس معیارهای صرفی و چالش معادل‌یابی صیغه افتعال

حسن اسماعیل‌زاده باوانی^۱، عبدالاحد غیبی^۲ و سمیه حیدری^۳

زبان عربی از قابلیت کم‌نظیری در عرصه کلمه‌سازی برخوردار است؛ قالبی بودن زبان عربی به طور عام و اصل اشتقاق در این زبان به طور خاص این امکان را فراهم ساخته که بدون افزودن پسوند و پیشوند، کلماتی متعدد از ماده واحد ساخته شود. در قرآن کریم، این پتانسیل و ظرافت‌های صرف عربی به زیباترین شکل ممکن برای بیان معنی مقصود به کار گرفته شده است؛ به گونه‌ای که زیبایی صرفی قرآن یکی از وجوه بلاغی آن به حساب می‌آید. کشف رابطه بین ساختارهای صرفی با معانی، موضوعی است که ذهن علماء و مفسران را به خود معطوف کرده است. پژوهش حاضر یکی از وجوه این زیبایی در آیه ۲۸۶ سوره بقره و تقابل دو فعل «کسب» و «اکتسب» را مورد بررسی قرار داده است. با مراجعه به تفاسیر و کتاب‌های لغت و با استمداد از علم صرف، آیات مشتمل بر این دو فعل و مشتقات آن‌ها به مقتضای سیاق هر یک به شکل مجزا مورد مطالعه قرار گرفتند و از نتایج حاصله این‌گونه برمی‌آید که فعل «کسب» برای اعمال خیر و «اکتسب» برای اعمال شر به کار رفته است و معنای عمل اختیاری و ارادی در انجام کار در باب افتعال و فعل اکتسب، نشان از این دارد که در میان اعمال شر آن‌هایی علیه انسان ثبت می‌شوند که با اختیار و اراده انجام شده باشد و عمل شری که اجبار و اضطرار در آن دخیل باشد علیه او ثبت نمی‌گردد اما بررسی

^۱ عضو هیأت علمی گروه زبان و ادبیات عربی دانشگاه شهید مدنی آذربایجان |
پست الکترونیکی: h.esmailzade@gmail.com

^۲ عضو هیأت علمی گروه زبان و ادبیات عربی دانشگاه شهید مدنی آذربایجان

^۳ دانشجوی مقطع دکتری دانشگاه شهید مدنی آذربایجان

ترجمه‌های قرآن کریم حاکی از آن است که مترجمان در برگرداندن آیه مذکور توجهی به تفاوت قالبی دو فعل نداشته‌اند.

کلیدواژه‌ها: تفسیر؛ خیر و شر؛ کَسَب؛ اکتساب؛ باب افتعال

نقش سیاست‌گذاری داده‌محور در ابعاد اقتصادی نشر

علی افزلی^۱

در سال‌های اخیر چهره صنعت نشر متحول شده است و این تحول کماکان ادامه دارد. شرایط جدید همراهی متناسبی را از طرف فعالان و سیاست‌گذاران این عرصه طلب می‌کند. این مطالعه با نگاهی اقتصادی و بر پایه رویکرد شاخص‌محور در حوزه آماری و همچنین روش تحلیل محتوای داده‌بنیاد به بررسی چالش‌های به وجود آمده و همچنین پیشنهاد برخی راه‌حل‌ها می‌پردازد. این چالش‌ها در هر دو سمت عرضه و تقاضای صنعت نشر قابل رصد هستند. بر اساس بررسی‌های این پژوهش در سال‌های اخیر سهم ناشران غیرفعال در حال افزایش و متوسط هزینه‌های واقعی خانوار شهری بر روی حوزه نشر (غیرآموزشی) روند کاهشی دارد. تصمیمات صحیح برای رویارویی فعالانه با این شرایط مستلزم نگاه آماری جزئی و دقیق‌تر در بخش نشر است و پیشرفت در فرآیند سیاست‌گذاری مؤثر با توجه به آمارهای کلی موجود و شیوه فعلی تحصیل آن‌ها دور از دسترس است. از سویی ورود حوزه نشر به دنیایی جدید اجتناب‌پذیر به نظر می‌رسد و بنابراین نقش نوآوری در زنجیره ارزش نشر اهمیت بسزایی دارد. لازم است در حوزه سیاست‌گذاری به منظور جهت‌دهی صحیح سیاست‌ها و سنجش نتایج آن‌ها زمینه تولید شاخص‌های عملکردی و اقتصادی و رصد تغییرات عرضه و تقاضای صنعت نشر را ایجاد کرد. فعالان حوزه نشر نیز می‌توانند از نوآوری‌های فرآیندی، محصولی و بازاریابی در قالب‌هایی چون چاپ بر اساس تقاضا، پادکست و فروشگاه‌های کتاب الکترونیک استفاده کنند.

کلیدواژه‌ها: اقتصاد نشر؛ سیاست‌گذاری داده‌محور

تأثیر فناوری‌های نوین اطلاعات بر فرایند نشر کتاب: یک مطالعه پدیدارشناختی

حسین اصغر نژاد^۱ و عبدالحسین فرج پهلوی^۲

هدف اصلی پژوهش حاضر، مطالعه تجربه ناشران و کارشناسان حوزه نشر در خصوص اثرات فناوری‌های اطلاعاتی بر ابعاد مختلف چاپ و نشر کتاب و تحولات و تغییرات ایجاد شده است. روش پژوهش پدیدارشناسی با نمونه‌گیری هدفمند است که داده‌های آن از طریق مصاحبه با هشت نفر از ناشران و متخصصان و کارشناسان حوزه نشر جمع‌آوری شد. مصاحبه‌ها ثبت و ضبط و سپس یادداشت و با روش هفت مرحله‌ای کلایزی توصیف، تفسیر و تجزیه و تحلیل شد. تجربه افراد از اهمیت و تأثیر فناوری‌های اطلاعات در زمینه حرفه‌ای آنان در نشر کتاب در ۳ خوشه و ۱۶ مفهوم اصلی و همین‌طور ۹ مفهوم فرعی طبقه‌بندی شد. خوشه‌های اصلی شامل تحول در تولید محتوا، تحول در چاپ و نشر و تحول در کسب و کار نشر با مفاهیم زیرمجموعه خود طبقه‌بندی شدند. نتایج نشان‌دهنده تصویری روشن از تجربه ناشران و دست‌اندرکاران حوزه نشر و نگاه مثبت آنان به اهمیت و تأثیر فناوری‌های اطلاعاتی در فرایند نشر است. در این زمینه مفاهیم جدیدی آشکار شده است که متأثر از تحولات و تغییرات به عمل آمده در حوزه نشر کتاب به واسطه فناوری‌های نوین اطلاعات است. تمامی مصاحبه‌شوندگان به تأثیر مثبت فناوری اطلاعات بر شکل، ساختار و ماهیت فرایند نشر باور دارند.

کلیدواژه‌ها: فناوری‌های اطلاعاتی؛ فرایند نشر کتاب؛ ناشران؛ پدیدارشناسی

^۱ دکتری علم اطلاعات و دانش‌شناسی و مدیر انتشارات سپهر دانش |

پست الکترونیکی: Asgharnejad@yahoo.com

^۲ استاد علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز

تفاوت مفهوم «گفتمان» در ترجمه، از ساختارگرایی سوسور تا پساساختارگرایی فوکو

زهرة الوندکوهی^۱

اصطلاح «گفتمان»، امروزه به واژه‌ای رایج در انواع رشته‌ها بدل شده است. آنچه تعریف این واژه را دشوار می‌سازد، گره خوردن معانی عمومی و کاربردهای نظری آن است. این تفاوت معنایی به حدی است که در سه دهه اخیر، نویسندگان و سخنرانان، بر این نکته تأکید می‌کنند که آن را «به معنای فوکویی» یا «به معنای فراساختارگرایی» به کار می‌برند. می‌توان گفت نخستین گام‌ها در ایجاد نظریه گفتمان را «فردینان دو سوسور» برداشت. وی با ساختن اصطلاح «نشانه‌شناسی» که از نظر او، علم پژوهش نظام‌های دلالت معنایی است، زبان را که یکی از مهم‌ترین این نظام‌هاست، در مرکز توجه خویش قرار داد. سوسور به ساخت اصلی زبان اهمیت می‌دهد و گفتار را به دلیل رخنه‌ی سلیقه‌ها و اشتباه افراد، ارزشمند نمی‌داند. وی رابطه میان زبان و جهان خارج را به صورت مثلی ترسیم می‌کند که دال، مدلول و مصداق سه ضلع آن را شکل می‌دهند. در مقابل، میشل فوکو، گفتمان را دربرگیرنده نشانه‌های زبان‌شناسانه (گفتاری - نوشتاری) و نیز غیرزبان‌شناسانه (رفتاری - روانی) در نظر گرفت که نه تنها زبان، بلکه کل حوزه اجتماعی انسان را نیز در بر می‌گیرد. با توجه به استفاده روزافزون از نظریه گفتمان، نویسنده در این مقاله کوشیده است که به سیر تحول آن، بر اساس رویکردهای ساختارگرایانه‌ی سوسور و پاساختارگرایانه فوکو پرداخته و تفاوت میان این دو نظریه را با ذکر چند مثال بررسی کند.

^۱ کارشناسی ارشد مترجمی زبان فرانسه، دانشگاه علامه طباطبایی (ره) | پست الکترونیکی:

کلیدواژه‌ها: گفتمان؛ میشل فوکو؛ فردینان دو سوسور؛ ترجمه

آثار مورد حمایت در پیش‌نویس لایحه حمایت از حقوق ادبی و هنری ایران و کنوانسیون برن

داود اندرز^۱

به رغم تحولات زیاد در زمینه حمایت از مالکیت معنوی هم‌زمان با پیشرفت علم و فناوری و تنوع آثار مورد حمایت، قوانین موضوعه ایران در این زمینه با ابهامات زیادی روبروست. از این رو برای همسویی با قوانین بین‌المللی، قانونگذار در چند سال گذشته درصدد اصلاح قوانین برآمده و پیش‌نویس ۱۸۰ ماده‌ای از طرف «کارگروه نظام حقوقی مالکیت فکری دبیرخانه شورای اطلاع‌رسانی» در سال ۱۳۸۹ تدوین شده است. در این مقاله به روش توصیفی - تحلیلی نقاط قوت و ضعف پیش‌نویس از جمله انواع حقوق پدیدآورندگان و آثار مورد حمایت، شرایط و مدت حمایت از این حقوق و ضمانت اجرای عدم رعایت حقوق پدیدآورندگان و مرجع حل و فصل اختلافات با کنوانسیون برن مورد مطالعه تطبیقی قرار گرفته است. به نظر می‌رسد از آنجایی که کشورمان هنوز به هیچ‌یک از کنوانسیون‌های بین‌المللی در رابطه با حمایت از حقوق ادبی و هنری ملحق نشده، در صورت پذیرش تقاضای عضویت ایران در سازمان تجارت جهانی خود به خود ملزم به رعایت (مواد ۱ تا ۲۲) مقررات کنوانسیون برن در قوانین مربوطه خواهد بود.

کلیدواژه‌ها: مالکیت معنوی؛ پیش‌نویس لایحه حمایت از حقوق ادبی و هنری؛

کنوانسیون برن

^۱ عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد دماوند | پست الکترونیکی:

davood.andarz@gmail.com

بررسی و تحلیل نحوه اطلاع‌رسانی در سایت ویکی‌پدیای فارسی: مطالعه موردی مداخل علوم قرآنی

کمال صحرائی اردکانی^۱ و منوریگم انصاری دزفولی^۲

ویکی‌پدیا، مهم‌ترین و پربازدیدترین دانشنامه اینترنتی است که زبان فارسی (با چیزی حدود ۷۶۴ هزار نوشتار تا ۳۰ دی‌ماه ۱۳۹۹) یکی از زبان‌های فعال در آن است. اغلب کاربران این دانشنامه اطلاع‌چندانی از نحوه اطلاع‌رسانی و صحت‌وسقم مداخل آن ندارند و چون این دانشنامه معمولاً در جست‌وجوهای اینترنتی جزو اولین یافته‌های موتورهای جست‌وجوست، به آن اعتماد کرده و محتویات آن را تلقی به قبول می‌نمایند. تعداد بسیار زیادی از اصطلاحات تخصصی و مفاهیم علوم قرآنی به شکل کوتاه یا مفصل در این دانشنامه بارگذاری شده و مورد بازدید و استفاده کاربران بسیاری قرار می‌گیرد. آزاد بودن کاربران در ایجاد و ویرایش مداخل، سبب شده که اعتبار ویکی‌پدیا با چالش جدی مواجه گردد؛ بنابراین پلایش محتویات آن یا حداقل خودآگاهی نسبت بدان، ضرورت یافته است. نوشتار حاضر می‌کوشد با روش توصیفی-تحلیلی، به بررسی و تحلیل نحوه و ویژگی‌های اطلاع‌رسانی و میزان صحت‌وسقم این دانشنامه با تأکید بر مداخل علوم قرآنی بپردازد. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که فعالیت و مشارکت افراد غیرمتخصص و گاهی مغرض، ناپایداری مطالب و تعدد و کثرت ویرایش‌ها، نامشخص بودن نام و هویت برخی نویسندگان و ویرایشگران، نداشتن سرویراستیار مشخص، استفاده از منابع ضعیف و دست‌دوم، رونویسی از دانشنامه‌های دیگر، عدم جامع‌نگری در موضوع موردبحث و عملکرد ضعیف‌تر نسبت به دیگر دانشنامه‌های هم‌عرض، سبب کاهش اعتبار و اتقان این دانشنامه شده است. نتیجه آن که در بهره‌برداری از

^۱ استادیار دانشگاه میبد | پست الکترونیکی: sahraei@meybod.ac.ir

^۲ دانش‌آموخته کارشناسی ارشد تفسیر و علوم قرآن

مداخل مختلف و از جمله مداخل قرآنی و یکی پدیا همواره باید به نقطه‌ضعف‌های آن توجه داشت و به‌عنوان یک مرجع و مأخذ علمی معتبر، از آن استفاده نکرد.

کلیدواژه‌ها: دانشنامه آزاد؛ دانشنامه‌های اینترنتی؛ علوم قرآنی؛ نقد؛ و یکی پدیا

نقش ترجمه در مسأله‌پنداری جایگاه اجتماعی زنان در ایران دوره قاجار

علی باغدار دلگشا^۱

این پژوهش به بررسی نقش متون ترجمه شده در شکل‌گیری اندیشه‌های متجددانه با محوریت موضوعی نقد ساختارهای اجتماعی و مسائل اجتماعی زنان می‌پردازد. در این تحقیق مسأله در تعریف جامعه‌شناختی آن به کار رفته است؛ مسأله یعنی وجود تفاوت میان آن چه هست با آن چه باید باشد. دوره تاریخی مورد بحث نیز اختصاص به اواسط دوره ناصرالدین شاه تا انقراض سلطنت قاجار در سال ۱۳۰۴ شمسی دارد. سوال اصلی تحقیق آن است که نهضت ترجمه چه نقشی در طرح مسائل اجتماعی زنان در دوره قاجار داشته است؟ این تحقیق به روش کیفی در چارچوب مفهومی و با بهره‌گیری از تکنیک تحلیل محتوا گردآوری شده است. بررسی‌های انجام شده از خلال برخی کتاب‌های ترجمه شده مانند: تربیت نسون و مکتوبات و مقالات ترجمه‌ای مندرج در مطبوعات هم‌چون اختر (چاپ اسلامبول)، حبل‌المتین (چاپ هند)، قانون (چاپ لندن)، مظفری بوشهر، عالم نسون و نامه بانوان نشان می‌دهد که بسیاری از دیدگاه‌های نوین اجتماعی مانند حقوق شهروندی از متون فرانسوی و انگلیسی در مطبوعات فارسی زبان انتشار یافته در خارج از ایران به فارسی ترجمه شده‌اند و از آن طریق بر باور تجددخواهی ایرانیان اثر گذاشته‌اند. بررسی الگوهای مقایسه برای تطبیق وضعیت اجتماعی زنان ایرانی با زنان فرنگی به ویژه اوضاع اجتماعی زنان آمریکایی، فرانسوی و انگلیسی نیز تأییدگر این مدعی است. موضوع بیشتر این متون ترجمه شده شامل: ۱- تأکید

^۱ دکتری تاریخ، دانشگاه فردوسی مشهد | پست الکترونیکی:

ali.b.delgosa@gmail.com

بر نقش سوادآموزی زنان در ظهور الگوی مادران باسواد و ۲- نقش‌آفرینی زنان به عنوان نیمی از اعضای جامعه در امور اجتماعی است.

کلیدواژه‌ها: ترجمه؛ دوره قاجار؛ حقوق زنان؛ نابرابری‌های جنسیتی

تأثیر تفاوت‌های فرهنگی جهان اسلام و یونان باستان در شکل‌گیری محتوایی نهضت نخست ترجمه

محمدحسین برخ^۱

این مقاله نشان می‌دهد که پرسش از "o ou kinomenon kinei" به عنوان پرسشی افلاطونی-ارسطویی چه ماهیت فرهنگی داشته و چه عدولی از آن در فهم نویسندگان فلسفی مسلمان، به ویژه ابن سینا رخ داده و این عدول به چه معناست؟ از نگرگاه این مقاله، مهم‌ترین آموزه‌های افلاطونی و ارسطویی به هنگام خروج از بستر زبانی، فرهنگی، اجتماعی و تمدنی خویش به گونه‌هایی از دگرگونی و دگردیسی دچار شدند که دو گونه از این دگردیسی‌ها مورد بازشناسی قرار گرفته است: (۱) دگرسی ساختاری و (۲) دگردیسی درون‌مایه‌ای. دگردیسی درون‌مایه‌ای پیامد «برگرداندن» ارسطو در زبان‌ها، فرهنگ‌ها و آموزشگاه‌های گوناگون است. این گونه دگردیسی که بر گونه‌ی اول تقدم داشته و به نوعی خاستگاه آن است از دوره‌ی یونانی کوینه "koine" آغاز شده و تأثیر شگرفی بر جغرافیای فرهنگی باستان گذاشته است. توضیح آنکه گسترش قلمرو زبان یونانی و به تبع انتشار مفاهیم سنت فلسفه، آن را از حوزه کاربری خود بیرون راند و از معنای نخستین تهی کرد، سپس ترجمه آن به زبان‌های دیگر، دلالت‌واژگان و نسبت‌های زبانی را یک‌سره از میان برد و اندکی پس از آن، ضربه نهایی با ورود فلسفه به آموزشگاه‌ها و مکتب‌های گوناگون به وسیله تغییر انگیزه‌ها و اغراض فلسفه‌ورزی وارد شد و کار را یک‌سره ساخت.

کلیدواژه‌ها: یونان باستان؛ نهضت ترجمه؛ محرک اول؛ ابن سینا؛ ارسطو

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد فلسفه‌دین دانشگاه تهران | پست الکترونیکی:

سیاست‌گذاری در نشر قرآن‌های ترجمه‌دار کهن فارسی

جواد بشری^۱

برگردان و نقل قرآن از زبان عربی به زبان‌های ایرانی، علی‌الخصوص فارسی دری، ریشه در قرون نخستین هجری دارد و گزارش‌هایی دال بر تفسیر و تبیین آیات و آموزه‌های قرآن به زبان‌های ایرانی در قرن‌های مزبور در دست است که در نهایت منجر به ترجمه قرآن در قرن چهارم هجری به صورت «رسمی» در دستگاه سامانیان شد. از آن پس مصاحف بسیاری در جای جای ایران قدیم همراه با ترجمه بین‌سطور شکل گرفت که گنجینه‌های ارزنده‌ای هم برای مطالعات قرآنی ترجمه و هم برای بررسی زبان کهن دری به شمار می‌آید. تعداد قابل توجهی از این مصحف‌های مترجم به قرن پنجم تا هفتم هجری تعلق دارد که دوران تکوین و تکامل زبان فارسی دری در اقلیم‌های گوناگون است. نشر این دست منابع، البته نیاز به عزمی جدی در زمینه استفاده از برترین فناوری‌های چاپ دارد زیرا بهترین راه برای عرضه دقیق و علمی این منابع قرآنی، چاپ عکسی و فاکسیمیله آنها در کنار چاپ انتقادی حروف‌چینی شده است که در نهایت پس از عرضه حدود صد تا دویست منبع از این شمار چندهزار جلدی، می‌توان نهضتی را در مطالعات قرآنی و ایران‌شناسی ایجاد کرد که تا سال‌ها بتواند موضوعات ناب و اصیلی را برای مطالعات دانشجویان و استادان قرآن‌شناس و ایران‌شناس ایجاد کند. از آنجا که برخی از این قرآن‌های مترجم متعلق به نواحی تاریخی ایران قدیم است که اکنون در کشورهای همجوار قرار دارد، چاپ برخی از آنها به تبادلات فرهنگی با همسایگان نیز خواهد انجامید و بستری برای همکاری آنها در ارائه و عرضه نسخه‌های خطی کهن قرآنی‌شان خواهد بود. سیاست‌گذاری‌های عالمانه و کارآمد نهضتی پویا در این زمینه ایجاد خواهد کرد که برکات آن تا مدت‌ها منشأ آثار خیر خواهد شد.

کلیدواژه‌ها: سیاست‌گذاری نشر؛ ترجمه قرآن

^۱ عضو هیأت علمی دانشگاه تهران | پست الکترونیکی: motun.irani@yahoo.com

تداوم یا تغییر ذائقه مخاطب، تولید محتوا و چالش‌های آنها

فروزنده جعفرزاده‌پور^۱

تداوم، بقا و رونق هر صنعتی در کنار عوامل دیگر، نیازمند شناخت دقیق مخاطبان آن است. پاسخگویی مناسب به مخاطبان موجب می‌شود که افراد بیشتری بر اساس نیازها و مطالبات متنوع از تولیدات و خدمات آن صنعت بهره‌برداری کنند. در صنعت نشر نیز مانند سایر صنایع، شناخت مخاطب و نیازها و ذائقه وی را می‌توان کلید اصلی موفقیت دانست. امروزه تحولات ارتباطی و اطلاعاتی که محتوا را به اشکال مختلف ارائه می‌دهند، موجب شده که ذائقه افراد در حوزه‌های مختلف مصرف از جمله مصرف فرهنگی تغییر کند. بررسی داده‌های ملی و مقایسه آنها نشان می‌دهد که نه تنها میزان مطالعه در کشور از استانداردهای بین‌المللی کمتر است، بلکه در دهه‌های اخیر نگهداری و داشتن کتاب در خانه‌های ایرانیان نیز با روند کاهشی مواجه بوده است. مسأله اصلی تحقیق حاضر بررسی تغییرات ذائقه مصرف فرهنگی مخاطب با تأکید بر نگهداری و مطالعه کتاب است. این مطالعه با استفاده از داده‌های چهار پیمایش ملی مرتبط با مصرف فرهنگی از سال ۱۳۵۳ تا ۱۳۹۸ به روش اسنادی تلاش دارد تغییرات ذائقه مصرف فرهنگی مخاطب را شناسایی و راهکارهایی را برای توسعه و تقویت محتوا و اشکال مختلف آن در صنعت نشر ارائه کند.

کلیدواژه‌ها: کتاب؛ صنعت نشر؛ مصرف فرهنگی؛ تغییر ذائقه فرهنگی

^۱ دانشیار پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی جهاد دانشگاهی | پست الکترونیکی:

fjafarzadehpour77@gmail.com

مقایسه عوامل شکل‌گیری نهضت‌های ترجمه در دوران ساسانیان و اوایل دوره خلافت عباسی

سید توفیق حسینی^۱

جنبش‌ها و نهضت‌های علمی به مثابه پدیده‌های تاریخی در ظهور، پویایی و تداوم خود به عوامل و پیش‌زمینه‌های فرهنگی و تمدنی متعدد وابسته‌اند؛ از این رو، معرفت تاریخی به این پدیده‌ها وابسته به واکاوی، چگونگی ظهور و تداوم این عوامل و پیش‌زمینه‌ها است. از جمله این نهضت‌های علمی که تأثیر عمیقی بر شکوفایی تمدن اسلامی داشت، نهضت ترجمه در قرن سوم هجری بود. در واکاوی عوامل شکل‌گیری نهضت ترجمه، بی‌تردید میراث فکری و علمی ساسانیان و انتقال این میراث تمدنی به واسطه حضور نخبگان مراکز علمی ایران از جمله دانشگاه جندی شاپور سهم عظیمی دارد. نکته جالب توجه آنکه در بررسی و مقایسه شکل‌گیری این دو نهضت علمی ترجمه، باید اذعان کرد عوامل همسانی موثر بوده‌اند. علت این امر را می‌توان از یک سو مشابهت این دو نهضت علمی به عنوان پدیده‌ای تاریخی و از سوی دیگر تأثیرپذیری و تأثیرگذاری ساختارهای تمدنی از یکدیگر دانست. بر این مبنا مسأله اصلی این پژوهش واکاوی و مقایسه عوامل شکل‌گیری این دو نهضت ترجمه در دوران ساسانی و دوران اسلامی است. این پژوهش با رویکرد تحلیلی و توصیفی و با بررسی منابع کتابخانه‌ای به این نتایج دست می‌یابد که در شکل‌گیری نهضت ترجمه در هر دو تمدن ساسانی و اسلامی عوامل همسانی هم‌چون مهاجرت نخبه‌گان مراکز علمی، همچنین شکل‌گیری پشتیبانی حکومت‌های سیاسی و برآمدن هویت فرهنگی جدید ناشی از مهاجرت و درهم‌آیی اقوام گوناگون موثر بوده است.

^۱ عضو هیأت علمی گروه تاریخ دانشگاه الزهراء(س) | پست الکترونیکی:

کلیدواژه‌ها: نهضت ترجمه؛ مهاجرت نخبه‌گان علمی؛ پشتیبانی قدرتهای سیاسی؛
شکل‌گیری هویت فرهنگی

بازنگری مفهوم «ترجمه قرآن» در پرتو بازنشاسی مفاهیم «ترجمه» و «نظریه ترجمه»

زهرا حیدری آبروان^۱

از آن رو که نظام زبانی قرآن کریم به دلیل ویژگی‌های منحصر به فرد، دارای اهمیت بسیار در تبیین و رسانش مفاهیم به مخاطبان است، به نظر می‌رسد نیاز به بازنگری جدی در حوزه ترجمه این کتاب آسمانی، به عنوان حوزه‌های کلیدی در ارتباط با مخاطبان غیرهم‌زبان آن وجود دارد. از جمله این بازنگری‌ها ارائه تعریفی نو از «ترجمه قرآن» و نظریه‌پردازی در این زمینه است لذا این پیش‌فرض در جستار حاضر وجود دارد که برای ترجمه قرآن کریم ابتدا لازم است آن را بازگشایی مفهومی نمود. بر همین اساس مسأله پژوهش چنین طرح شده است که چگونه می‌توان به تعریفی مستدل و معقول از «ترجمه قرآن» و حتی «نظریه ترجمه قرآن» دست یافت؟ برای پاسخ به پرسش فوق با روش تحلیلی-توصیفی دو مفهوم بنیادی در حوزه ترجمه یعنی «ترجمه» و «نظریه ترجمه» مورد بازنگری قرار گرفته‌اند و نتیجه حاصل چنین بود که یک «نظریه ترجمه» درباره قرآن کریم مجموعه‌ای از مفاهیم منسجم برگرفته از نظام زبانی آن است که با هدف توصیف و تبیین «ترجمه قرآن» یعنی «انتقال مفهوم از نظام زبانی قرآن به سایر زبان‌ها» بیان شده و به منظور شناخت زوایای حقیقی فرآیند ترجمه، ناگزیر از بیان آن در ساختارهای فرضی است که می‌تواند به شکل یک مدل متکی بر متن قرآن و یا مبانی علم زبان‌شناسی باشد.

کلیدواژه‌ها: ترجمه قرآن؛ نظریه ترجمه؛ نظریه

^۱ دکتری علوم قرآن و حدیث دانشگاه فردوسی مشهد | پست الکترونیکی:

تحلیل علم‌سنجی پژوهش‌های حوزه نشر در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (آی.اس.سی)

علی اکبر خاصه^۱ و علی حاتمی^۲

امروزه استفاده از فنون علم‌سنجی در حوزه‌های مختلف رواج یافته است. با مطالعات علم‌سنجی می‌توان به ترسیم چشم‌انداز دانش و روند توسعه تحقیقات در یک رشته و موضوع خاص پرداخت. این نوع ارزیابی به عنوان سازوکار ساختارمند جمع‌آوری، تحلیل و تفسیر داده‌های مربوط به حوزه‌های علمی، امکان نوینی را فرا روی پژوهشگران قرار می‌دهد. با توجه به مطالب فوق، هدف از این پژوهش تحلیل علم‌سنجی مقالات حوزه‌ی نشر است. به بیان دقیق‌تر، در این پژوهش با بهره‌گیری از شاخص‌ها و فنون علم‌سنجی، به خوشه‌بندی و ترسیم مباحث موضوعی مطرح شده در پژوهش‌های حوزه‌ی نشر، شناسایی نویسندگان پُرکار و ترسیم شبکه‌های هم‌نویسندگی حوزه‌ی نشر، پرداخته می‌شود. جامعه آماری این پژوهش را مقالاتی تشکیل می‌دهند که در حوزه‌ی نشر تا سال ۱۳۹۹ در پایگاه اطلاعاتی «نمایه استنادی علوم جهان اسلام (آی، اس، سی)» نمایه شده‌اند. در تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزارهای «بیب اکسل»، «نت دراو» و «ووس ویور» استفاده می‌شود. دستاوردهای این پژوهش که یکی از اولین مطالعات علم‌سنجی انجام شده در زمینه‌ی نشر در پایگاه‌های استنادی فارسی است، این امکان را به پژوهشگران حوزه‌ی نشر می‌دهد تا درک نسبتاً خوبی از محتوای پژوهش‌های حوزه‌ی نشر به‌دست آورند.

کلیدواژه‌ها: نشر؛ علم‌سنجی؛ تحلیل هم‌واژگانی؛ تحلیل هم‌نویسندگی

^۱ استادیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه پیام نور | پست الکترونیکی:

khassheh@gmail.com

^۲ عضو هیأت علمی پژوهشکده فرهنگ، هنر و معماری

نقش اندیشه بینامتنیت در حفظ مالکیت معنوی در نشر دیجیتال

ملیحه درخوش^۱

اندیشه بینامتنیت، به شکل‌گیری معنای متون توسط متون دیگر می‌پردازد. روابط میان متون در یک حوزه موضوعی، شکل‌دهنده بافتاری است که با استفاده از متون پیشین و ارتباط متون جدید با آنها به وجود می‌آید. در انتشار متون چاپی، اصولی وجود دارد که تمامی ناشران و محققان از آن آگاه هستند و از آن تبعیت می‌کنند اما از آنجا که نشر دیجیتال شرایط نشر متون را دچار تغییراتی کرده است، این پژوهش با هدف بررسی نقش اندیشه بینامتنیت در حفظ مالکیت معنوی در نشر دیجیتال انجام می‌پذیرد. روش این پژوهش، کتابخانه‌ای و نوع پژوهش، کاربردی است. یافته‌های این پژوهش با بررسی روش‌های استناد و امکان ایجاد پیوندهای میان متون در فضای وب و نرم‌افزارهای ارائه محتوا، شامل امکانات و موانع استفاده از اندیشه بینامتنیت برای حفظ مالکیت معنوی در نشر دیجیتال است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که ایجاد ارتباط فرامتنی میان متون مرتبط، ارائه پیوند میان منابع چندرسانه‌ای با متن، معرفی متون مرتبط در ارتباط با متن و ایجاد شبکه‌ای از متون مرتبط موضوعی برای ارائه درختواره‌های موضوعی در یک بافتار مشخص باعث تقویت اندیشه بینامتنیت شده و موانعی مانند عدم وجود برخی متون در فضای وب و عدم انتشار دیجیتال آنها، ناپایدار بودن نشانی‌های وبی متون، عدم دسترسی عموم به برخی متون در فضای وب، نقش اندیشه بینامتنیت را در نشر دیجیتال کمرنگ می‌کند.

کلیدواژه‌ها: بینامتنیت؛ مالکیت معنوی؛ نشر دیجیتال

^۱ دکتری علم اطلاعات و دانش‌شناسی و رییس اداره فراهم‌آوری و سازماندهی منابع کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تهران | پست الکترونیکی: m.dorkhosh@gmail.com

اولین تجربه مشارکت ملی در نشر خصوصی در ایران

سمیه دل‌زنده‌روی^۱

در آغاز دهه بیست و حتی قبل از آن، کشورهای جهان‌سوم در رویارویی با غرب عمدتاً تلاش کردند از طریق ترجمه اندیشه‌های تمدن غرب را به کشور خود منتقل کنند. هر یک از این کشورها بنا بر نوع سیاست و امکانات خود روش متفاوتی در پیش گرفت و تجربه متفاوتی کسب کرد. برای مثال کشورهایی چون ژاپن و ترکیه با حمایت دولت و به‌صورت نظام‌مند دست به ترجمه آثار مهم غربی زدند. در این‌میان، روشنفکران ایرانی به دلیل ماهیت استبدادی حکومت قاجار به صورت گزینشی دست به ترجمه آثار غربی در نهادی دولتی همچون دارالترجمه همایونی زدند و ترجمه و نشر آثاری را که با منافع حکومتی در تضاد بود، از حوزه کار خود خارج کردند. این امر سبب شد که مترجمان نواندیش خارج از دستگاه دولتی به ترجمه و نشر آثار غربی همت گمارند. ازجمله این تلاش‌های سازمان‌یافته از سوی بخش خصوصی عبارت‌اند از انتشارات نیل، مؤسسه فرانکلین و انتشارات امیرکبیر. اولین نهادی که به‌صورت خصوصی به این مهم دست زد، شرکت ملی طبع کتب بود که در اوایل حکومت مظفرالدین‌شاه ایجاد شد اما این نهاد، برخلاف هم‌تایان خود در دیگر کشورهای خاورمیانه، به‌جای توجه به آثار مهم غربی و ترجمه آنها به تألیف و ترجمه کتاب‌های درسی پرداخت. در این مقاله ضمن شرح تجربه کشورهای آسیایی در مواجهه با غرب در حوزه نشر (ژاپن و ترکیه) نشان می‌دهیم شرکت طبع کتب، به‌عنوان اولین ناشر خصوصی، تا چه اندازه توانسته است در هدف خود یعنی فراهم‌آوردن زمینه مشارکت ملی در کار نشر موفق باشد.

کلیدواژه‌ها: ترجمه؛ نشر؛ شرکت ملی طبع کتب؛ مشارکت ملی

آسیب‌شناسی ترجمه متون دینی: مطالعه موردی ترجمه نهج‌البلاغه

یدالله رفیعی^۱

ترجمه بازتولید نزدیکترین و طبیعی‌ترین معادل پیام زبان مبدأ به زبان مقصد است. آنچه در ترجمه متون دینی از اهمیت زیادی برخوردار است توجه به لایه‌های مختلف معنایی است که طبعاً بدون در نظرگرفتن آن ترجمه مبهم خواهد بود. نهج‌البلاغه یکی از متون مهم و معتبر دینی است که از زمان تدوین آن مترجمان زیادی به ترجمه آن همت گماشته‌اند ولی این ترجمه‌ها تاکنون نتوانسته‌اند معانی کلام امام علی (ع) را آن‌چنان که شایسته است، به فارسی‌زبانان منتقل کنند. این پژوهش سعی بر آن دارد تا با روش توصیفی-تحلیلی به این پرسش‌ها پاسخ دهد: ۱- چرا ترجمه‌های نهج‌البلاغه تاکنون نتوانسته‌اند معانی کلام امام علی (ع) را به نحو احسن به فارسی‌زبانان منتقل کنند؟ ۲- بیشترین چالش‌های مترجمان نهج‌البلاغه کدام است؟ ۳- دشواری‌های ترجمه نهج‌البلاغه کدام است؟ یکی از مبانی مترجم در ترجمه یک متن شناخت معنای صحیح از نقش نحوی واژگان است. با توجه به این که نهج‌البلاغه متنی چندلایه و سرشار از پیچیدگی‌های زبانی-معنایی است، یافته‌های این پژوهش حاکی از آن است که عدم توجه به ساختار و بافت صرفی، نحوی و بلاغی، یکی چالش‌های مهم مترجمان است و به صورت یک مشکل در اغلب ترجمه‌ها به چشم می‌خورد.

کلیدواژه‌ها: آسیب‌شناسی؛ ترجمه؛ متون دینی؛ نهج‌البلاغه

^۱ عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی | پست

الکترونیکی: Rafiei_y20@yahoo.com

لزوم مطالعات برون‌متنی در ترجمه قرآن کریم

سید حمیدرضا رئوف^۱

ترجمه چه در مفهوم کلاسیک (انتقال پیام و مفاهیم از یک زبان به زبان دیگر) یا مدرن آن (نزدیک ساختن فهم زبان مقصد به فهم حاصل از زبان مبدأ)، نیازمند آگاهی درست از زبان مبدأ است. در حوزه ترجمه قرآن کریم، مطالعات قرآن‌پژوهی در سال‌های اخیر نشان می‌دهد، فهم متن قرآن بر اساس آگاهی‌ها و تخصص زبانی صرف بدست نمی‌آید؛ بلکه دانش‌های دیگری در حوزه زبان‌شناسی، مطالعات فرهنگی و تاریخ قومی برای تحقق این امر ضروری است. گستره مطالعات پژوهشی در جهت فهم بهتر قرآن کریم گاه به مطالعات پژوهش‌های باستان‌شناسی نیز راه یافته است. در این میان آنچه مورد توجه پژوهش حاضر است، بیان نقش و اهمیت پژوهش‌های تاریخی - قومی است که پیام متن قرآن متأثر از آن است. این موضوع نه تنها در استعاره‌های زبانی که مختص فرهنگ قومی خاصی است، نمود دارد؛ بلکه در فهم درست خطاب‌های متن، توصیفات محیطی، بیان وضعیت‌ها و موقعیت‌های فرهنگی نیز آشکار می‌شود. یکی از این نموده‌ها، فهم آیاتی است که درباره اهل کتاب نازل شده است. فهم صحیح از این آیات زمانی حاصل می‌شود که اطلاع دقیقی از پژوهش‌های تاریخی - قومی درباره این گروه در شبه‌جزیره در دست باشد. بر این اساس، برای ترجمه صحیح این آیات، نیازمند پژوهش‌ها و اطلاعاتی خارج از صرف دانش زبانی هستیم. البته با اذعان به این امر که به میزان گسترش یافته‌ها در این حوزه‌ها، فهم ما نیز بهبود خواهد شد. در نتیجه، ترجمه قرآن کریم می‌تواند «پژوهشی پویا» تلقی شود که همواره بر اساس یافته‌ها و آگاهی‌های علمی دقیق‌تر می‌شود.

^۱ عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی جهاد دانشگاهی | پست

کلیدواژه‌ها: قرآن کریم؛ مطالعات تاریخی - قومی؛ ترجمه؛ بافت تاریخی.

چالش‌های ترجمه عناصر فرهنگی در نهج البلاغه

سعید زرمحمدی^۱

ترجمه را نمی‌توان صرفاً برگردان کلمات از زبان مبدأ به زبان مقصد دانست بلکه فرآیندی است که طی آن، مفاهیم فرهنگی از زبان مبدأ به زبان مقصد انتقال می‌یابد و مترجم نقش کلیدی را ایفا می‌کند تا این پیوند فرهنگی به نحوی شایسته برقرار شود. مترجم علاوه بر تسلط بر هر دو زبان، باید با فرهنگ دو جامعه آشنایی کامل داشته باشد تا بتواند عناصر فرهنگی را با کاربردهای روش‌های ترجمه به نحوی به زبان مقصد انتقال دهد تا خوانندگان درک کاملی از ابعاد فرهنگی و اجتماعی عناصر داشته باشند. در همین رابطه، پیتر نیومارک، نظریه‌پرداز و زبانشناس مشهور بیش از ۱۰ کاربرد را برای ترجمه عناصر فرهنگی ارائه می‌دهد. در این تحقیق، ترجمه عناصر فرهنگی در نهج البلاغه با روشی توصیفی تحلیلی و بر اساس نظریه پیتر نیومارک مورد بررسی قرار می‌گیرد. ترجمه عناصر فرهنگی موجود در نهج البلاغه که بیشتر در استعارات، ضرب‌المثل‌ها، تشبیهات و کنایه‌ها نمود پیدا می‌کند، کاری دشوار و در عین حال گریزناپذیر است؛ چرا که برگردان معنا بدون انتقال مفاهیم فرهنگی امکان‌پذیر نیست. در این پژوهش تلاش مترجمان مطرح و کاربردهایی همچون حذف و رفع ابهامات، معادل توصیفی، بومی‌سازی و... که برای انتقال عناصر فرهنگی به کار گرفته شده، مورد بررسی، مقایسه و ارزیابی قرار می‌گیرد.

کلیدواژه‌ها: چالش‌های ترجمه؛ عناصر فرهنگی؛ نهج البلاغه

^۱ دانشجوی دکتری مطالعات ترجمه عربی دانشگاه تهران | پست الکترونیکی:

تحلیل و تبیین نقش ویرایش و کارکرد آن در جلب نظر مخاطبان نشر دانشگاهی

مهدی سعیدی^۱

زبان رسا و بیان شیوا ویژگی متن‌هایی است که در برقراری ارتباط با خواننده موفق هستند. به ویژه وقتی متن کارکرد آموزشی و دانشگاهی دارد، پیراستگی‌اش اهمیت بیشتری می‌یابد. متنی که زبانی شیوا و سخته و سنجیده ندارد و در کنار زشتی بصری، پر از حشو و زوائد و جملات یا عبارات سست و ضعیف است، در جلب نظر مخاطبان نیز موفق نیست. برخی از ناشران دانشگاهی از اهمیت این نکته آگاه نیستند و تعریف دقیق و شناخت عمیقی از مسأله ویرایش و چگونگی و انواع آن ندارند. برای همین از آنچه تولید می‌کنند چندان استقبال نمی‌شود. یکی از مهم‌ترین دلایل ضعف این متون در مخاطب‌یابی، بی‌توجهی به مسأله ویرایش متن است. برخی از ناشران آنچه از ویراستار متن انتظار دارند، بسیار ساده است. در نظر آنها کار ویراستار اصلاح برخی اغلاط تایپی یا تنظیم علائم سجاوندی و یک‌دست کردن رسم‌الخط است؛ در حالی که صنعت و حرفه ویرایش متن بسیار گسترده‌تر از چیزی است که آنها می‌پندارند. ویرایش متن، همپای نوشتن آن است و ویراستار کسی است که در آفرینش متن یا خلقِ آحسن آن شراکت دارد. در این مقاله در کنار بیان نقش ویرایش در بهبود سلامت و سلاست متن، به انواع ویرایش، ابزار ویرایش و برخی از دقائق آن که کمتر بدان توجه شده، اشاره می‌شود. نتایج مقاله نشان می‌دهد که نقش ویراستار کمتر از نویسنده متن نیست. ناشر دانشگاهی با فهم درست مسأله ویرایش که مهم‌ترین بخش رعایت اصول نشر است، متن‌هایی را تولید خواهد کرد که هم نظر مخاطبان را جلب کنند و هم ضمن کاهش برخی از هزینه‌های تولید، از نظر توزیع و فروش نیز موفق باشند.

^۱ استادیار گروه زبان و ادبیات فارسی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی جهاد

کلیدواژه‌ها: نشر دانشگاهی؛ ویرایش؛ ابزار ویرایش؛ کارکرد ویرایش

جغرافیای ترجمه و چالش‌ها در ادبیات جهانی

احمد شاکری^۱

پژوهش حاضر در نگاه نظری، به بررسی تأثیر و جایگاه ترجمه در امر سیاست‌گذاری فرهنگی در نگاه کلان پرداخته و سپس به کارکرد فرآیند ترجمه در تعاملات حاصل از چرخه تولید تا توزیع می‌پردازد. از طرف دیگر این پژوهش در صدد پاسخی است به این پرسش که تعدد ترجمه‌ها از یک زبان و به یک زبان گویای چه امریست و چگونه مولفه‌های دیگری نظیر اقتصاد، رفتارشناسی و مخاطب‌شناسی تحت تأثیر امری به نام جغرافیای ترجمه است. از سوی دیگر بررسی جغرافیای ترجمه سبب می‌شود تا با بازخوانی کمی و کیفی ترجمه‌های انجام شده از و به زبان‌های دیگر، به پاسخی معین در خصوص چگونگی وضعیت تعاملات نشر جمعیت نمونه در یک بازه زمانی مشخص رسید؛ امری که امروزه در نقد جغرافیایی به مثابه یک رویکرد نقد ادبی، به درک مرزهای ترجمه در فاصله میان ادبیات ملی تا ادبیات جهانی منجر شده و به تعریفی دیگر از ترجمه منتهی می‌شود. در این پژوهش تلاش می‌شود با استفاده از روش اسنادی و به کمک منابع موجود و گردآوری داده‌ها به مطالعه تطبیقی وضعیت ترجمه در صنعت نشر کشورمان با دیگر نمونه‌های منتخب و همچنین با نگاهی روندپژوهانه به بیان آمار و توصیف واقعیت موجود و چالش‌های پیش‌رو در قیاس با دیگر نمونه‌ها پرداخته شود.

کلیدواژه‌ها: جغرافیای ترجمه؛ ادبیات جهانی؛ سیاست‌گذاری فرهنگی

^۱ استادیار پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی | پست الکترونیکی:

حوزه نشر در علوم انسانی و اشتغال‌زایی پایدار بر پایه ظرفیت‌های فرهنگی ایران

سیدرضا شاکری^۱

علوم انسانی به دلیل ابتننا بر فرهنگ و تاریخ و سنت‌ها، منابع بی‌پایانی برای نشر در قالب کتاب و منابع آموزشی دارد تا به نیازهای خوانندگان پاسخ دهد. به همین دلیل شمارگان بالای کتاب در کشورهای توسعه‌یافته به موضوعات و مضامین علوم انسانی تعلق دارد. محتوای علوم انسانی و دانش‌های آن که به زبان کتاب و سایر منابع مطالعاتی در اختیار خوانندگان قرار می‌گیرد، بیشترین تأثیر را در زمینه‌های فرهنگی، رفتاری و معنایی بر زیست انسان‌ها دارد. کتاب و رسانه‌های نشر در علوم انسانی با عناصر زبان، تاریخ و فرهنگ کمک می‌کنند تا انسان‌ها به درک مشترک اخلاقی، معنوی و عقلی رسیده و زندگی متوازی را تجربه کنند. با استناد به آمارهای رسمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، بیشترین دانش‌آموختگان کشورمان در رشته‌های علوم انسانی‌اند. آنها مهارت‌های مختلف نویسندگی، ترجمه، ویرایش، تحقیق، تولید داده و... را به دست می‌آورند و می‌توانند با تولید محتوا و نشر آن در گونه‌های مختلف حقیقی و مجازی سبب کارآفرینی و اشتغال‌زایی پایدار شوند. یک اثر تألیفی، ادبی و... که به هیأت کتاب در می‌آید، زنجیره‌ای از شغل‌هایی را تشکیل می‌دهد که بازار قابل‌اتکایی را می‌تواند به وجود آورد. پژوهش، تألیف، ترجمه، تایپ و صفحه‌آرایی، ویرایش، طراحی جلد، چاپ، پخش، نقد و ارزیابی، بازاریابی و... زنجیره مهمی از شغل‌های مختلف را در تولید و چاپ کتاب تشکیل می‌دهد. نتایج و یافته‌های این بررسی تأیید می‌کند که بهبود تخصص و مهارت‌های نویسندگی و تألیف و ترجمه دانش‌آموختگان علوم انسانی و سرمایه‌گذاری بر چاپ و نشر این آثار، به اشتغال‌زایی مناسب می‌انجامد.

^۱ عضو هیأت علمی پژوهشگاه انسانی علوم و مطالعات اجتماعی جهاد دانشگاهی

کلیدواژه‌ها: چاپ و نشر؛ علوم انسانی؛ کتاب؛ اشتغال‌زایی

نگاهی به جایگاه مقررات امری و تکمیلی نظام حقوق مالکیت فکری در قراردادهای حوزه نشر

زهرا شاکری^۱

حقوق مالکیت فکری، حقوق انحصاری مادی و معنوی است که به مؤلفان آثار اعطا می‌شود و بر مبنای آن می‌توانند بهره‌برداری از اثر خود را مدیریت کنترل کنند. در این مسیر، مؤلفان تلاش می‌کنند برای نشر آثارشان با ناشران قرارداد منعقد کنند و از سویی ناشران نیز تمایل دارند بتوانند آزادانه و به‌صورت دلخواه از آثار استفاده کنند و آنها را نشر دهند. بنابراین، همواره یک تنش ذاتی بین صاحبان حق و ناشران شکل می‌گیرد و این پرسش مطرح می‌شود که مؤلفان و ناشران چگونه می‌توانند حقوق خود را در قراردادهای نشر مدیریت کنند؟ بی‌تردید مجموعه‌ای از مقررات امری و تکمیلی در نظام حقوق مالکیت فکری وجود دارد که در انعقادهای نشر محل تأمل خواهد بود. مقررات امری مواردی هستند که نمی‌توان برخلاف آن توافق کرد اما مقررات تکمیلی، مقرره‌هایی هستند که می‌توان بر خلاف آن تراضی نمود. بنابراین هنر یک حقوق‌دان متخصص در حقوق مالکیت فکری آن است که به بهترین شکل از بایسته‌ها و امتیازهای قانونی بهره‌برد و منافع مولف و ناشر را تأمین کند. این مقاله با روش تحلیلی توصیفی ضمن شناسایی مقررات امری و تکمیلی مذکور تلاش می‌کند به ابعاد این مقررات و تأثیر آن بر تنظیم مواد قراردادی و آینده حیات آن بپردازد و سرانجام نتیجه می‌گیرد مقرراتی مانند حقوق مادی و استثنائات وارد بر آن می‌توانند در زمره مقررات تکمیلی قرار گیرند ولی حقوق معنوی معمولاً در قلمرو مقررات تکمیلی مطرح می‌شوند؛ اگرچه کوشش‌هایی برای تغییر مرزهای مقررات تکمیلی و افزایش مقررات امری در حال وقوع است.

^۱ استادیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران | پست الکترونیکی

کلیدواژه‌ها: حقوق مالکیت فکری؛ مقررات امری و تکمیلی؛ قرارداد نشر؛ مولفان

بررسی ترجمه بینا فرهنگی از طریق فرایند اقتباس در نمایشنامه بحرالغرایب باز خوانی محمد چرمشیر از نمایشنامه توفان اثر ویلیام شکسپیر

آزاده شاهمیری^۱ و ملیکا شکری^۲

در مبحث نشانه‌شناسی فرهنگی با تکیه بر آرای یوری لوتمان (بنیان‌گذار نشانه‌شناسی فرهنگی مکتب تارتو-مسکو)، مفهوم ترجمه اهمیتی به‌سزا دارد. مفهوم ترجمه بینا فرهنگی در این مکتب به سازوکار چگونگی تقابل فرهنگ‌ها در مقام خود و دیگری می‌پردازد. بر اساس این رویکرد نظری فرهنگ‌ها از طریق فرایند جذب و طرد، عناصر سایر فرهنگ‌های خارج از قلمرو خود را از طریق ترجمه جذب می‌کنند و در جریان پویایی فرهنگی به هویت خود سامان می‌دهند. آرای میخائیل بختین در باب مکالمه‌گرایی آن‌جایی با نظریات لوتمان درباره‌ی ترجمه پیوند می‌خورد که نسبت خود و دیگری را گفت‌وگویی میان فرهنگی در نظر می‌گیرد. این مقاله قصد دارد با بهره‌گیری از مباحث نظری ترجمه بینا فرهنگی و نیز با تکیه بر منطق گفت‌وگویی میخائیل باختین به فرایند اقتباس به مثابه ترجمه در نمایشنامه «بحرالغرایب» نوشته‌ی محمد چرمشیر بپردازد. سؤال اصلی این پژوهش این است که اقتباس چگونه می‌تواند به عنوان ترجمه‌ی فرهنگی در نظر گرفته شود و چگونه میان اثر اقتباسی و اثر مورد اقتباس نوعی گفت‌وگویی میان فرهنگی صورت می‌گیرد. مفروض پژوهش پیش رو این است که نمایشنامه بحرالغرایب نوعی ترجمه‌ی بیافریننده‌ی نمایشنامه «توفان» ویلیام شکسپیر است که طی فرایند اقتباس که خود نمودی از ترجمه است، وارد گفت‌وگو با

^۱ دکتری پژوهش هنر از دانشگاه الزهراء(س) و استاد دانشگاه | پست الکترونیکی:

Azade.shahmiri@gmail.com

^۲ فارغ التحصیل رشته‌ی نمایش گرایش ادبیات نمایشی از دانشگاه سوره تهران

نمایشنامه شکسپیر می‌شود. در پایان این مقاله قصد دارد نشان دهد که مفهوم گفت‌وگو محدود به دو نمایشنامه نمی‌ماند و می‌تواند در زمینه‌ی گسترده‌تر گفت‌وگوی غرب و شرق پدیدار گردد.

کلیدواژه‌ها: ترجمه بین‌فرهنگی؛ مکالمه‌گرایی؛ شکسپیر؛ شرق و غرب

«ترجمه فرهنگی» فلسفه غرب در ایران معاصر

مالک شجاعی جشوقانی^۱

مارتین هایدگر (۱۸۸۹-۱۹۷۶) فیلسوف آلمانی، به مناسبت بحثی در باب اشعار هولدرلین گفته است که بگو نظرت در باب ترجمه چیست تا بگویم کیستی. نقش دوران ساز ترجمه برخی متون کلیدی، جریان‌های فکری و مفاهیم و مقولات اندیشه‌ای را نمی‌توان نادیده انگاشت. خواه تبار غرب را در اندیشه فلسفی یونان باستان جست‌وجو کنیم و خواه مراد ما از غرب، غرب پس از قرون وسطی باشد، سنت فکری-فلسفی ایرانیان در مقاطع تاریخی گوناگون از طریق «ترجمه» اندیشه‌های فلسفی، فهم و صورت‌بندی و شرح آن و در موضعی کژفهمی و نقد و جرح آن به بر ساخت نوعی تصویر «خود» و «دیگری» پرداخته است. این جستار می‌کوشد تا با مطالعه موردی تنوع فهم جریان‌های فکری-فلسفی ایران معاصر از فلسفه جدید غربی (با محوریت رنه دکارت به عنوان موسس فلسفه جدید) نشان دهد که هر یک از این خوانش‌ها چه پیامدها و دلالت‌های معرفتی-گفتمانی برای ۱- آموزش فلسفه و علوم انسانی جدید در ایران ۲- مناقشات و مباحثات فکری پس از انقلاب در باب مناسبات دین و فلسفه و علوم انسانی غربی و ۳- تصویری که از «ما»ی ایرانی-اسلامی و «دیگری» غربی تکوین یافته، داشته است.

کلیدواژه‌ها: ترجمه فرهنگی؛ فلسفه غرب؛ فرهنگ ایرانی-اسلامی؛ دانشگاه ایرانی؛ دین

و تجدد

^۱ استادیار فلسفه پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی | پست الکترونیکی:

malekmind@yahoo.com

شناسایی پیشران‌های موثر بر آینده صنعت نشر کتاب در ایران

هامون شریفی میلانی^۱

پژوهش حاضر با رویکرد آینده‌پژوهی، به شناسایی مهم‌ترین عوامل موثر بر آینده صنعت نشر کتاب در ایران پرداخته است. این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی و با بهره‌گیری ترکیبی از مدل‌های کیفی و کمی انجام گرفته است. در این پژوهش با استفاده از تکنیک دلفی به شناسایی پیشران‌های موثر بر آینده صنعت نشر در ایران پرداخته شده است. مشارکت‌کنندگان در این پژوهش ۱۶ خبره متخصص در حوزه صنعت نشر بودند و در دو دور اجرای دلفی درباره ۲۴ پیشران شناسایی شده، به اجماع رسیدند. این پیشران‌ها در شش دسته طبقه‌بندی شدند. در پایان تحریم‌های اقتصادی و فناوری اطلاعات و ارتباطات بالاترین درجه اهمیت را در بین پیشران‌های کلیدی آینده صنعت نشر کسب کردند.

کلیدواژه‌ها: آینده پژوهی؛ پیشران؛ صنعت نشر؛ فناوری اطلاعات و ارتباطات

^۱ دکتری مدیریت دولتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکز | پست الکترونیکی:

hamoon_2000@yahoo.com

بررسی ترجمه‌های سه نسخه سنسکریت دیویاودانه، سوتره مهاپرنیروانه و مهاییانه شردهت پاده شاستره

فهیمة شکیبا^۱ و سمیه خانی پور^۲

مطالعه و بررسی جنبه‌های مختلف دین بودا به عنوان یکی از ادیان قدیمی مشرق زمین همواره مورد توجه پژوهشگران و متخصصین حوزه امر قرار گرفته است. از جمله مسائل مهم در این زمینه نسخه‌های سنسکریت است. مسئله اصلی این نوشتار معرفی و بررسی ترجمه‌های سه نسخه دیویاودانه، سوتره مهاپرنیروانه و مهاییانه شردهت پاده شاستره سنسکریت است که با تکیه بر روش اسنادی و با استفاده از متون دینی مختلف بدان‌ها پرداخته شده است. در این مقاله با استفاده از منابع دست اولی چون متون دینی و نسخ مختلفی چون سنسکریت، پالی، تبتی و چینی ترجمه‌های سه نسخه مذکور بررسی می‌شود. هدف نوشتار حاضر آشنایی و آگاهی مخاطب با نسخه‌های اصلی بازمانده از سنسکریت است که کمتر بدان توجه شده و اطلاعات چندانی به فارسی درباره آن‌ها نیست.

کلیدواژه‌ها: مطالعات ترجمه؛ دین بودا؛ سنسکریت

^۱ استادیار دانشکده ایران‌شناسی دانشگاه ولی عصر (عج) رفسنجان

^۲ استادیار دانشکده ایران‌شناسی دانشگاه ولی عصر (عج) رفسنجان | پست الکترونیکی:

بررسی تاریخ ترجمه با نگاه ویژه بر اولین زنان مترجم ایران

عطیه شیرخدایی^۱

این مقاله به بررسی اجمالی تاریخ ترجمه‌ی ادبی که از دیرباز تاکنون امری جهانی در توسعه‌ی دانش بوده و تاریخ زبان و تمدن بشری با آن پیوند عمیقی خورده است، و هم‌چنین نقش زنان در توسعه و تکامل این راه می‌پردازد. هرچند تاریخچه‌ی دقیق چگونگی ایجاد این پیوند بر ما پوشیده است، با این حال از منظر مورخان احساس نیاز به ترجمه در جهان غرب به سال سیصد پیش از میلاد مسیح بازمی‌گردد؛ سالی که رومیان بر بسیاری از آثار تمدن یونانیان از جمله متون فلسفی و هنری به طور یک‌جا دست یافتند. در ایران نیز عمر ترجمه، به خصوص ترجمه‌ی غیرمکتوب به دوران هخامنشیان که به سبب کشورگشایی و برخوردهای نظامی مستقیماً با زبان و فرهنگ دیگری روبه‌رو می‌شدند، بازمی‌گردد. با در نظر گرفتن اینکه نقش زنان در توسعه‌ی این علم همواره کمتر مورد توجه پژوهشگران واقع شده است و با توجه به محوریت نقش زنان در ترجمه‌ی آثار ادبی امروز، تاریخ حضور اولین زنان مترجم مبنای این پژوهش قرار گرفت. بدین منظور طی یک بررسی تاریخی-تحلیلی از آثار ترجمه شده مشخص می‌شود که آغاز ترجمه در ایران همگام با حضور مهاجران در این منطقه بوده است و در این روند زنان مترجم نیز ضمن ایفای نقشی پررنگ در خانواده و علی‌رغم داشتن مشکلات اجتماعی از قبیل تبعیض جنسیتی، تأثیر بسزایی در پیشبرد ادبیات و توسعه‌ی علم ترجمه به خصوص در صد سال اخیر داشته‌اند.

کلیدواژه‌ها: تاریخ ترجمه؛ زنان مترجم

^۱ دانش‌آموخته ادبیات نمایشی دانشگاه سوره | پست الکترونیکی:

نگاهی به «اخلاق ترجمه» از نظر گاهی و وظیفه‌نگرانه

علی‌اکبر عبدالآبادی^۱

بی‌شک، چون ترجمه کردن عملی ارادی است و ترجمه نیز محصول عملی ارادی است، درباره ترجمه، چه در معنای فرایندی آن (= ترجمه کردن) و چه در معنای فرآورده‌اش (متن ترجمه‌شده)، می‌توان داوری اخلاقی کرد. مجموعه‌ی داوری‌های اخلاقی درباره فرایند «ترجمه کردن» و نیز فرآورده ترجمه («متن ترجمه‌شده») را می‌توان «اخلاق ترجمه» نامید. داوری‌های اخلاقی مربوط به ترجمه، در معنای فرآورده‌ای آن، داوری‌هایی «پسینی» اند که از نظر گاهی «نتیجه‌نگرانه» درباره متون ترجمه‌شده صورت می‌گیرند. اما درباره فرایند «ترجمه کردن» می‌توان داوری «پیشینی» کرد. پیداست که چنین داوری‌ای از دو نظرگاه اخلاقی صورت تواند گرفت: نظرگاه «فضیلت‌نگرانه» و نظرگاه «وظیفه‌نگرانه». من در این مقاله قصد دارم که از نظر گاهی «وظیفه‌نگرانه» به «اخلاق ترجمه»، در معنای فرایندی «ترجمه»، یعنی، «اخلاق ترجمه کردن»، بنگرم. برای این کار، وظایف اخلاقی مترجم در فرایند «ترجمه کردن» را به دو قسم تقسیم خواهم کرد: «وظایف مترجم در قبال خودش» و «وظایف مترجم در قبال مخاطبانش». سپس، خواهم کوشید که اهمّ مصادیق هر دو گونه از وظایف موردنظر را بیان کنم. سرانجام، خواهم کوشید تا نشان دهم که اگر هر مترجمی وظایف اخلاقی موردنظر را انجام دهد، گامی برای «اخلاقی‌زیستن» خود و مخاطبانش برمی‌دارد.

کلیدواژه‌ها: ترجمه؛ جغرافیا؛ ادبیات جهانی؛ چالش‌ها

^۱ استادیار فلسفه دانشگاه شهید بهشتی | پست الکترونیکی:

بررسی تأثیر عوامل دموگرافیک بر رفتار مطالعه‌ای کاربران ایرانی دستگاه‌های هوشمند

سیدمحمدحسین غفوری^۱ و سعید دولتی^۲

در این پژوهش تلاش شده است تأثیر پنج عامل اصلی دموگرافیک یعنی سن، جنسیت، تحصیلات، شغل و استان محل زندگی بر رفتارهای کلیدی مطالعه‌ای کاربران دستگاه‌های هوشمند سنجیده شود. بر همین اساس تأثیر هر کدام از این عوامل دموگرافیک بر نظم مطالعه، دسته کتاب مورد رجوع، ترجیح کتاب چاپی یا الکترونیک، استفاده بیشتر از کتاب چاپی یا الکترونیک و میزان خرید کتاب چاپی به صورت اینترنتی با استفاده از ضریب همبستگی توافق سنجیده شده و نتایج ارائه شده است. جامعه هدف این مطالعه یک نمونه تصادفی ۸۷۰ نفره از کاربران دستگاه‌های هوشمند در سراسر کشور بوده است که بر اساس روش پیمایش با ارسال تصادفی پرسشنامه به بیش از ۲۵۰۰۰ نفر به دست آمده است. نتایج مختلفی از بررسی همبستگی استخراج شده است؛ من جمله می‌توان گفت بالاترین نظم مطالعه در افراد با سنین ۱۸ تا ۴۵ قابل مشاهده است و کمترین میزان مطالعه در کاربران زیر ۱۸ سال و این که تحصیلات بالاتر نظم مطالعه بیشتر را در پی دارد. بیشترین درصد افراد با مطالعه منظم ساکن استان‌های تهران، قم و سمنان هستند و پس از آن‌ها ساکنان اصفهان، بوشهر، خراسان رضوی و البرز قرار دارند. بیشترین درصد مطالعه این افراد مربوط به کتاب‌های دسته عمومی است.

کلیدواژه‌ها: کتاب الکترونیک؛ نظم مطالعه؛ خرید اینترنتی کتاب

^۱ عضو هیأت مدیره طاقچه | پست الکترونیکی: mhghafoori@gmail.com

^۲ مدیر مسئول طاقچه

دشواری ترجمه متون دینی از عربی به فارسی: مطالعه موردی خطبه ششقیه

علی‌اکبر فراتی^۱ و پریرسا فیضی^۲

ترجمه متون دینی در مقایسه با ترجمه متون علمی، اجتماعی و... از حساسیت بیشتری برخوردار است؛ چرا که در متون علمی محض، صرف انتقال داده مطرح است اما در متون دینی عناصر فرهنگی نیز وجود دارد که انتقال آنها به طرز امانت‌دارانه که حق مطلب را در زبان مقصد نیز ادا کند، دشوار است. همچنین در مواردی نیز کلمات و عبارتهایی در متن مبدأ وجود دارد که ترجمه‌ناپذیر هستند و یا این که بار فرهنگی در زبان مبدأ متفاوت از بار فرهنگی در زبان مقصد می‌ارائه شود. واژه‌های فرهنگی مقید به فرهنگ خاصی هستند و مترجم در برگردان اینگونه واژگان در زبان دیگر با خلاء واژگانی یا خلاء ارجاعی روبرو می‌شود. تفاوت‌های فرهنگی مندرج در این واژگان مشکلات فراوانی را برای مترجمان ایجاد می‌کند و کار با آن سخت‌تر از تفاوت‌های موجود بین ساختار زبان‌هاست. در این راستا، آگاهی از تفاوت‌ها و شباهت‌های زبان دین مبدأ و مقصد و نکات واژگانی، سیاق کلام، نحوی و گفتمانی اهمیت خود را نشان می‌دهد. این تحقیق با روش توصیفی-تحلیلی مطالعه موردی را در مورد خطبه ششقیه در نهج البلاغه و ترجمه آن توسط سید جعفر شهیدی، محمد دشتی و محمد مهدی فولادوند به عمل می‌آورد تا نگاهی به انواع دشواری و چالش‌های ترجمه متون دینی داشته باشد و به تبیین این امر بپردازد که ترجمه لفظی قادر به ارائه حق مطلب در زبان مقصد نیست و همچنین ارزیابی را از سه ترجمه مذکور ارائه دهد.

^۱ عضو هیأت علمی گروه زبان و ادبیات عرب دانشگاه تهران | پست الکترونیکی:

a.forati@ut.ac.ir

^۲ دانشجوی دکتری رشته مطالعات ترجمه عربی دانشگاه تهران

کلیدواژه‌ها: چالش‌های ترجمه؛ ترجمه متون دینی؛ عناصر فرهنگی؛ نهج‌البلاغه؛ خطبه

شش‌شقیه

بررسی محاسبه عادلانه قیمت کتاب با تکیه بر روش تعاملی

غلامرضا قجاوند^۱

یکی از مسائل مهم در تولید و توزیع کالا و خدمات فرهنگی، موضوع قیمت‌گذاری است و کتاب به عنوان یک کالای راهبردی فرهنگی از این امر مستثنا نیست. با توجه به روند افزایشی هزینه عوامل موثر در چاپ و نشر کتاب از یک سو و پایین بودن سهم سبد کالا و خدمات کالا و خدمات فرهنگی در بین مردم کشور ما از سوی دیگر، موضوع قیمت‌گذاری کتاب بسیار دارای اهمیت است. متأسفانه اکثر ناشران کشور برای محاسبه قیمت تمام شده و در نتیجه قیمت پشت جلد کتاب برای انواع کتاب‌ها و طیف وسیعی از مولفان و مترجمان از یک شیوه یکسان بهره می‌گیرند؛ به طوری که قیمت پشت جلد کتاب برای یک مولف یا مترجم کتاب با قیمت کتاب یک نخبه دانشگاهی یا متخصص صاحب‌نظر تفاوت چندانی ندارد. در این مقاله برای قیمت‌گذاری درست و صحیح کتاب، ابتدا فرایندهای نشر به سه فرایند اصلی پیش از چاپ، حین چاپ و بعد از چاپ تقسیم بندی و برای محاسبه عادلانه قیمت کتاب، از مدل قیمت‌گذاری کالا و خدمات فرهنگی به روش تعاملی (I.P.M) استفاده شده است. بر اساس این مدل، ابتدا تمام ابعاد و متغیرهای تأثیرگذار بر ارزش یک کتاب از جمله عوامل زیبایی‌شناختی و سابقه مولف فهرست و سپس درجه‌بندی و وزن‌گذاری می‌شوند و قیمت کتاب بر اساس درجه‌بندی و وزن‌گذاری‌های صورت گرفته، مشخص می‌شود.

کلیدواژه‌ها: قیمت‌گذاری کتاب؛ اقتصاد نشر

^۱ دکتری سیاست‌گذاری فرهنگی و مدیر گروه نیازسنجی و مطالعات فرهنگی جهاد دانشگاهی
واحد صنعتی اصفهان | پست الکترونیکی: q.ghojavand57@gmail.cim

متون دینی کودک و نوجوان و بازار ترجمه

سیدعلی کاشفی خوانساری^۱

کودکان و نوجوانان نیازمند آشنایی با پیروان ادیان مختلف و اعتقادات آنان هستند. این آشنایی به کاهش تنازعات فرهنگی و قومی، ترویج فرهنگ گفت‌وگو و مدارا و حرکت به سوی جهانی دوستانه‌تر می‌انجامد. بررسی کتاب‌های کودک و نوجوان به زبان فارسی نشان می‌دهد دسترسی کودکان ایرانی به اطلاعاتی درباره پیروان ادیان مختلف، باورها و سبک زندگی آنها، همچنین درباره مذاهب و فرق مختلف مسلمان جهان آن بسیار اندک است. با وجود غلبه کتاب‌های ترجمه بر تألیف در بازار کتاب کودک ایران، کتاب‌های ترجمه با موضوع دین در میان کتاب‌های کودک و نوجوان ایران بسیار اندک است. همچنین عمده آثار کودک و نوجوان در بازار کتاب ایران از کشورهای غربی ترجمه شده‌اند و به ندرت با نویسندگان، نظریه‌پردازان، ناشران، افسانه‌ها و آثار برجسته ادبیات کودک و نوجوان در کشورهای اسلامی و همچنین نویسندگان مسلمان سایر کشورهای جهان آشنایی داریم. ناشران ایرانی کمتر تلاشی برای انتشار آثار ادبیات کودک در کشورهای اسلامی و ترجمه آثاری برای معرفی فرهنگ مسلمانان به کودکان غیرمسلمان انجام داده‌اند. این مقاله می‌کوشد برای بهبود این وضعیت به نهادهای دولتی، ناشران، نویسندگان و مترجمان ایرانی پیشنهادهایی ارائه کند.

کلیدواژه‌ها: ادبیات کودک و نوجوان؛ ترجمه متون دینی؛ ادیان و مذاهب؛ جهان اسلام

^۱ سردبیر گاهنامه نقد کتاب کودک | پست الکترونیکی: Kashefi.ali@gmail.com

نقش ترجمه در توسعه فرهنگی با تکیه بر رمان سرگذشت ژیل بلاس

مهسا کاظم‌پور^۱ و مهران محمدی^۲

یکی از محورهای اصلی هر جامعه‌ای نویسندگان آن هستند که در آثار خود نیکی‌ها و پلشتی‌های جوامع را منعکس می‌کنند. رسالت مترجمان آثار نیز این است که در هنگام ترجمه، هویت فرهنگی آثار را تغییر ندهد و آن‌ها را به همان صورت که در متن اصلی موجود است، با اندک تغییراتی در تحریرات خود بگنجانند. این مقاله با روش تحلیلی-توصیفی و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای مسائل فولکلوریک عصر لوساژ را که در رمان سرگذشت ژیل بلاس مشهود است بررسی کرده و نشان داده است که هم نویسنده و هم مترجم مسائل سیاسی، اجتماعی، فرهنگی را در نوشته خود بازتاب داده‌اند. سرگذشت ژیل بلاس یکی از داستان‌های پیکارسک و عامیانه فرانسوی است که به شیوه رئالیسم اجتماعی مسائل سیاسی، اقتصادی، فرهنگی جامعه عصر نویسنده را چون آینه‌ای تمام‌نما در خود بازتاب داده است. ماحصل پژوهش نشان می‌دهد که برخی از مؤلفه‌های فرهنگی ریشه در الگوهای جمعی جوامع دارند و در جوامع مختلف مشترک هستند اما مؤلفه‌هایی نیز وجود دارد که مختص جامعه خاصی هستند. ترجمه از آثار غیرفارسی، فارسی‌زبانان را با مسائل رایج در جوامع مختلف آشنا می‌کند و سبب الگوبرداری و توسعه فرهنگی جوامع می‌شود.

کلیدواژه‌ها: ترجمه و توسعه فرهنگی؛ سرگذشت ژیل بلاس؛ آلن رنه لوساژ

^۱ دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فارسی دانشگاه محقق اردبیلی | پست الکترونیکی:

mahsa.kazempour7272@gmail.com

^۲ عضو جهاد دانشگاهی واحد استان اردبیل

نقش «ترجمه» در سیاست‌گذاری فرهنگی توسعه‌گرا

محمد کمالی‌زاده^۱

از دیدگاه علم سیاست‌گذاری، سیاست فرهنگی مقوله‌ای است دارای اهمیت راهبردی که بر کلیه زمینه‌های توسعه پایدار تأثیر می‌گذارد و در واقع بخش اساسی هر نوع سیاست‌گذاری برای توسعه پایدار است. سیاست‌گذاری فرهنگی می‌تواند به عنوان ادامهٔ سیاست با ابزار فرهنگی تلقی شود؛ چنان که یونسکو در سند «مشکلات و چشم‌اندازها» کنفرانس جهانی سیاست‌گذاری فرهنگی (مکزیکوسیتی، ۱۹۸۲) بر این نکته تأکید دارد: «همان‌طور که دولت‌ها برای اقتصاد، علم، آموزش و پرورش و رفاه سیاست‌گذاری می‌کنند، در مورد فرهنگ نیز باید سیاست‌هایی را طراحی نمایند». سیاست‌های کلان اتخاذ شده در واقع انعکاس ارزش‌های گزینش‌شده است. «این ارزش‌ها (چه آشکار چه پنهان) است که در نهایت ترتیب اولویت‌های حکومت را تعیین می‌کنند و نحوه بهره‌برداری از منابع موجود را در راستای منافع عمومی مشخص می‌سازند». تجارب کشورهای توسعه‌یافته از یک‌سو نشان‌دهنده تنوع فرهنگی این کشورها است که هر نوع ضدیت بنیادین برخی فرهنگ‌ها با توسعه‌گرایی را به عنوان یک فرضیه قدیمی رد می‌کند و از سوی دیگر، نشان‌دهنده مولفه‌های ارزشی مشترک در فرهنگ حکمرانی و ارزش‌های اجتماعی غالب در این کشورها است. این ارزش‌های مشترک می‌توانند از تأکید بر ایجاد دولت‌های فراگیر آغاز شده و تا ترویج فرهنگ کار و خلاقیت و نوآوری در سطح اجتماعی تعمیم یابند. سیاست‌گذاری فرهنگی در دولت‌های توسعه‌گرا در راستای تثبیت و تعمیم چنین ارزش‌هایی معنا و جایگاه می‌یابد. در این شیوه از سیاست‌گذاری فرهنگی توسعه‌گرا، انتقال تجارب از الگوهای موفق توسعه به کشور مبدأ اهمیت فراوانی می‌یابد و در این میان، «ترجمه» می‌تواند به عنوان مهم‌ترین ابزار این

^۱ دکتری علوم سیاسی و عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی جهاد

«انتقال» ایفای نقش کند. در تاریخ و تمدن گذشته ایران، ترجمه همواره نقشی کارآمد در توسعه تمدنی ما ایفا کرده است و انتظار می‌رود در روند گذار به یک دولت توسعه‌گرا و یک کشور توسعه‌یافته نیز ترجمه بتواند ابزاری کارآمد در جهت تسریع روند توسعه ملی ما باشد.

کلیدواژه‌ها: ترجمه؛ سیاست فرهنگی؛ توسعه پایدار

تأثیر نهضت ترجمه در دوران معاصر بر تحولات نثر داستانی فارسی

محمد محمودی^۱

تحولات نثر داستانی معاصر از عوامل مختلفی تأثیر پذیرفته که یکی از مهم‌ترین آنها، شکل‌گیری نهضت ترجمه در عهد قاجار است. ترجمه آثار غربی در این دوره، در وهلهٔ نخست، با تأسیس دارالفنون و نیاز به اقتباس علوم و فنون نظامی و مهندسی از غرب، با متون فنی و نظامی آغاز شد و توجه چندانی به وجوه دیگر تمدن غرب نداشت، اما رفته‌رفته با گسترش افکار تجددخواهانه در میان روشنفکران، گرایش به ترجمه آثاری در زمینه‌های تاریخ، فرهنگ، فلسفه و به‌خصوص ادبیات غرب نیز شکل گرفت. تأسیس دارالترجمه و توسعهٔ صنعت چاپ در دوره ناصری، روند ترجمه آثار اروپایی را سرعت بخشید و کم‌کم مفاهیمی همچون دموکراسی، جامعه مدنی و آزادی نیز از طریق ترجمه وارد زبان فارسی شد. نخستین ترجمه‌های آثار ادبی در این دوره، گرچه خالی از اشکال نبود و عمدتاً به متن اصلی نیز وفادار نبود، اما سبب تغییر و تحولات عمده در جریان نثر فارسی، از جمله دوری از نثر متکلف و منشیانه و گرایش به ساده‌نویسی در میان مترجمان شد. علاوه‌برآن، آشنایی نویسندگان با ژانر رمان و ورود آن به نظام ادبی فارسی، به عنوان نخستین فرم نثر مدرن در ایران، از رهگذر ترجمه و نشر آثار داستانی ادبیات اروپا شکل گرفت.

کلیدواژه‌ها: ادبیات داستانی؛ نهضت ترجمه؛ ادبیات معاصر؛ تحولات نثر فارسی

^۱ عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی جهاد دانشگاهی | پست

الکترونیکی: mahmoodi.mhmd@yahoo.com

در باره شرایط امکان تأسیس ارتباط بین ترجمه و تفکر

حسین مصباحیان^۱

این مقاله در صدد پرتو افکندن بر این پرسش است که چه نسبتی می‌توان بین ترجمه و تفکر برقرار کرد؟ آیا آن‌گونه که برخی از مترجمان بحث کرده‌اند، فلسفه در ایران هنوز تا آن اندازه بالغ نشده است که بتوان از تألیف آثار فلسفی سخن گفت و چون چنین است، ترجمه را باید استعاره‌ای از تفکر دانست و پذیرفت که تفکر ما اصولاً از سنخ ترجمه است؟ یا آن‌گونه که برخی از اهل فلسفه به پیروی از گادامر بحث کرده‌اند، ترجمه متون فلسفی از یک زبان به زبانی دیگر معلوم نیست اصولاً امکان‌پذیر باشد و چون چنین است، باید دست‌اندرکار آموزش جدی زبان بیگانه به دانشجویان فلسفه شد و هم‌زمان و هم‌زمان با متفکران طراز اول جهان درگیر اندیشیدن به مسائل اصلی زمانه شد؟ پاسخ به این پرسش‌ها در این مقاله در قالب تأکید بر چند نکته پیش می‌رود و نویسنده آن امیدوار است بتواند شرایط امکان ایجاد رابطه بین ترجمه و تفکر را از طریق آن نکات صورت‌بندی کند. مقاله بحث خواهد کرد که در امر ترجمه چند فرایند با هم و به صورت در هم تنیده پیش می‌روند و قلمروهای مختلف را در هم می‌آمیزند. ترجمه علاوه بر این که گونه‌ای تفکر است، ابزاری برای انتقال فرآورده‌های فرهنگی از سرزمینی به سرزمین دیگر نیز هست، علاوه بر این که به تعبیر پل ریکور مشوق آزاداندیشی و گشودگی است، زمینه‌ساز معاصر کردن فرهنگ ملی هم هست، علاوه بر این که از طریق در نسبت قرار دادن ما با دیگری، می‌تواند نوری بر «ما که هستیم» بیفکند، گشاینده افق‌هایی برای «ما که خواهیم بود یا که می‌توانیم باشیم»، نیز هست. و چون چنین است

^۱ عضو هیأت علمی گروه فلسفه دانشگاه تهران | پست الکترونیکی:

امکان ایجاد رابطه بین تفکر و ترجمه را باید جدی گرفت و به بحث‌های پیرامون آن دامن باید زد.

کلیدواژه‌ها: ترجمه؛ تفکر؛ شرایط امکان؛ استعاره؛ گشودگی

ترجمه و سیاست‌های اصلاح‌طلبانه در عصر ناصری

پروانه معاذالهی^۱

پیوند بین ترجمه و سیاست پیوندی دیرپاست که همواره مبین شرایط سیاسی کشور بوده و بازتاب‌های جالب‌توجهی در ساحت فرهنگی، سیاسی و اجتماعی جامعه داشته است. پژوهش حاضر بر آن است تا بر تمرکز بر سیاست‌های اصلاح‌طلبانه عصر ناصری رابطه بین ساختار قدرت و ترجمه را بررسی کند و بازتاب این سیاست‌ها را در عرصه سیاسی فرهنگی این دوره به بحث بگذارد. به این منظور، از یک طرف سیاست‌های میرزا تقی‌خان امیرکبیر (۱۱۴۲-۱۱۸۷ ه. ق) و اعتمادالسلطنه (۱۱۷۹-۱۲۰۴ ه. ق) در زمینه ترجمه آثار فرنگی در چارچوب نهادهایی مانند دارالفنون و دارالترجمه ناصری بررسی می‌شود و از طرف دیگر سیاست‌های میرزا ملکم خان ناظم‌الدوله (۱۲۴۴- ۱۱۶۹ ه. ق) و میرزا یوسف خان مستشارالدوله (۱۲۳۹- ۱۳۱۳ ه. ق) در رابطه با ترجمه برخی آثار غربی خاص مورد مطالعه قرار می‌گیرد. نهایتاً به نظر می‌رسد که از گذر ترجمه اصلاح‌طلبان میانه‌رویی مانند امیرکبیر به نوسازی و تقویت بنیه علمی کشور یاری رساندند و اصلاح‌طلبان تندروتری مانند ملکم‌خان و میرزایوسف خان زمینه‌ساز تحقق یک آرمان سیاسی بزرگ یعنی مشروطه شدند.

کلیدواژه‌ها: ترجمه؛ سیاست‌های اصلاح‌طلبانه؛ عصر ناصری؛ مشروطه؛ مدرن‌سازی

تحلیل وضعیت استفاده از برنامه‌های کاربردی کتاب‌خوانی و فروش و توزیع الکترونیکی کتاب در بین ناشران دانشگاهی

سعید ملک‌محمدی^۱ و محسن حاجی زین‌العابدینی^۲

هدف از پژوهش حاضر، شناسایی وضعیت استفاده از برنامه‌های کاربردی کتاب‌خوانی و فروش و توزیع الکترونیکی کتاب در بین ناشران دانشگاهی است. این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و به روش پیمایشی-تحلیلی انجام گرفت. جامعه پژوهش شامل ۱۴۲ دانشگاه و مرکز آموزش عالی که در سایت وزارت علوم، تحقیقات و فناوری قرار دارند، بوده و ابزار گردآوری داده‌ها، سیاهه‌وارسی بوده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و نرم‌افزار اکسل استفاده شد. نتایج نشان داد که ۷۷ دانشگاه سامانه انتشاراتی داشتند که ۱۵ ناشر دانشگاهی، دارای اپلیکشن (کتابخوان الکترونیک) بودند که به ترتیب فراوانی، فیدیبو (۵)، بوکت (۳)، طاقچه و کتابراه (۲) در رتبه‌های اول تا سوم قرار دارند و ناشران دانشگاهی بیشتر در شبکه‌های اجتماعی به ترتیب فراوانی، اینستاگرام (۲۰)، توئیتر (۲۰)، فیسبوک (۱۶)، تلگرام (۱۳) و گوگل پلاس (۱۲) فعالیت‌های انتشاراتی خود را تبلیغ می‌کنند و با توجه به وجود شبکه‌های اجتماعی و اپلیکشن (کتابخوان الکترونیک) و اهمیت بازاریابی دیجیتالی، بیشترین فروش آنها از طریق توزیع اینترنتی و بیشترین همکاری برای فروش و توزیع کتاب با ناشران دانشگاهی را موسسه انتشاراتی کتابیران داشتند. با توجه به عصر دیجیتال و ضرورت استفاده از ابزارهای الکترونیکی، که باعث رونق بیشتر فعالیت ناشران دانشگاهی می‌شود ولی هنوز بعضی از ناشران دانشگاهی اطلاعات وبسایت آنها به‌روز سانی نشده و اطلاعات گوگل پلاس

^۱ مسئول انتشارات و معاون پژوهش و فناوری موسسه آموزش عالی جهاد دانشگاهی

خوزستان | پست الکترونیکی: saeedmalekmohammadi9077@gmail.com

^۲ عضو هیأت علمی دانشگاه شهید بهشتی

را در وبسایت خود نگه داشته‌اند و حتی اشاره‌ای به وضعیت نشر، فروش الکترونیکی و استفاده از اپلیکیشن‌های کتابخوان نکرده‌اند.

کلیدواژه‌ها: صنعت نشر؛ ناشران دانشگاهی؛ فروش و توزیع؛ کتابخوان الکترونیک؛ شبکه‌های اجتماعی

ترجمه به مثابه لنزی برای مطالعه تاریخ: نقش ترجمه در دریافت گفتمان اگزیستانسیالیستی در دهه ۱۳۳۰ در ایران

مرضیه ملک‌شاهی^۱ و علی خزاعی‌فرید^۲

تاریخ معاصر ایران عرصه تنازع گفتمان‌های مختلفی است که بسیاری از آن‌ها وارداتی و یا به عبارتی ترجمه‌ای هستند. برای درک تاریخ معاصر ایران باید جایگاه این گفتمان‌ها و تعامل و تقابل آن‌ها را برای دسترسی به قدرت بشناسیم. شناخت این گفتمان‌ها بدون شناخت مسیر انتقال آن‌ها و عوامل ترویج‌دهنده آن‌ها از جمله مترجمان، روشنفکران و نویسندگان ممکن نیست. از این رو، مطالعات تاریخی ترجمه می‌تواند به عنوان یک لنز جدید گوشه‌هایی از تاریخ را بر ما مکشوف کند که تا پیش از این مغفول مانده است. مقاله حاضر می‌کوشد تا با استفاده از لنز ترجمه، روایتی از سهم یکی از گفتمان‌های روشنفکری، یعنی گفتمان اگزیستانسیالیستی، در مناسبات قدرت و عرصه سیاسی-اجتماعی و روشنفکری در دهه ۱۳۳۰ به دست دهد، دهه‌ای که عموماً از آن به عنوان دهه انزوای روشنفکران یاد می‌شود. هدف پژوهش حاضر بازسازی بخشی از تاریخ روشنفکری، سیاسی و ادبی ایران در دهه ۱۳۳۰ با تکیه بر دریافت گفتمان اگزیستانسیالیستی از طریق ترجمه و دیگر انواع بازنویسی است. با توجه به هدف پژوهش، با تحلیل اسناد و کدگذاری متون، به بررسی نقش ترجمه‌ها و مترجمان در دریافت اگزیستانسیالیسم در ایران دهه ۱۳۳۰ و بررسی تعامل آن با دیگر گفتمان‌های حاکم پرداخته شده است. بررسی الگوی ترجمه‌ها، نقش مترجمان و شرایط سیاسی و فرهنگی دهه ۱۳۳۰ حاکی از این است که در دهه ۱۳۳۰ شاهد دو جریان در رابطه با اگزیستانسیالیسم هستیم که همسو با جریان‌های معرف و مخالف اگزیستانسیالیسم در دهه

^۱ استادیار مطالعات ترجمه، گروه زبان انگلیسی، دانشگاه دامغان | پست الکترونیکی:

m.malekshahi1983@gmail.com

^۲ دانشیار مطالعات ترجمه، دانشگاه فردوسی مشهد

۱۳۲۰ راه را برای تبدیل این گفتمان به یک ایدئولوژی سیاسی قدرتمند در دهه ۱۳۴۰ در ایران باز کردند.

کلیدواژه‌ها: تاریخ؛ ترجمه؛ گفتمان اگزیستانسیالیستی؛ دهه ۱۳۳۰

تعهدات قانونی و قراردادی ناشر در قرارداد نشر

محمد هادی میرشمسی^۱

در پی انعقاد قرارداد نشر، مؤلف، حق نشر (Right of Publication) اثر خود را به ناشر منتقل کرده یا اجازه بهره‌برداری از اثر خود را به او می‌دهد. حق نشر یکی از مصادیق حقوق مادی (Economic Rights) است که نظام حقوق مالکیت ادبی هنری (کپی‌رایت) در کنار حقوق معنوی (Moral Rights) برای مؤلف یا مالک اثر ادبی یا هنری در نظر می‌گیرد. قرارداد نشر، یک قرارداد خصوصی و نامعین مشمول ماده ۱۰ قانون مدنی است که علاوه بر تبعیت از عموماً قراردادهای، مشمول احکام خاص مندرج در مقررات حوزه مالکیت ادبی و هنری از جمله قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است. علاوه بر اینکه طرفین قرارداد نشر، از جمله ناشر، به رعایت تعهدات قراردادی موظف هستند، مجموعه‌ای از تعهدات قانونی نیز در قالب مقررات امری برای ناشر در قوانین مربوطه پیش‌بینی شده است. در این خصوص می‌توان به مواردی چون محدودیت زمانی انتقال حق مادی به ناشر (بیشینه به مدت ۳۰ سال)، ضرورت رعایت حقوق معنوی مؤلف (لزوم ذکر نام پدیدآورنده روی نسخه‌های اثر و پرهیز از تغییر و تحریف اثر)، ضرورت ذکر مشخصات نشر (مثل شماره دفعات چاپ و تیراژ اثر) روی نسخه‌های اثر و پرهیز از درج شروط ضد رقابتی در ضمن قرارداد اشاره کرد. تمام این موارد، الزامات قانونی بوده که فارغ از توافق طرفین لازم‌الاتباع بوده و اراده متعاقدين بر خلاف آن نافذ نیست.

کلیدواژه‌ها: حقوق مالکیت ادبی و هنری؛ کپی‌رایت؛ مؤلف؛ ناشر؛ قرارداد نشر؛ حقوق مادی؛ حقوق معنوی.

^۱ عضو هیأت علمی دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه علامه طباطبائی | پست

الکترونیکی: mh_mirshamsi@atu.ac.ir

چالش‌های فرهنگی ترجمه

مریم وحیدزاده^۱ و مالک حسینی^۲

مطالعه ادیان و مهم‌تر از همه، مطالعه تطبیقی ادیان هنوز بر اساس فرضیه هویت یا تشابه بین دو مجموعه جداگانه از پدیده‌ها است که هر یک به عنوان "دین" قابل شناسایی است، تا ردیابی شباهت‌ها و تفاوت‌های بین آنها باشد. در عین حال، هر دین دارای برخی ویژگی‌های منحصر به فرد است که آنها را از سایر ادیان خاص متمایز می‌کند. ترجمه به عنوان یک مفهوم به فرضیات هویت بین زبان‌ها و متون بستگی دارد. قبل از اینکه انتقال بین آنها انجام شود، ابتدا باید زبانها به عنوان سیستم نشانه معتبر شناخته یا شناسایی شوند. امکان ترجمه فقط زمانی امکانپذیر است که بتوانیم دو موجود متمایز اما منحصر به فرد را درک کنیم، چه از نظر زبان‌شناختی و چه از سایر سیستم‌های نشانه‌ای، که ظاهراً می‌توانند در برابر یکدیگر قرار بگیرند. این ساخت هویت بین زبان‌ها فرض اصلی است که ظاهراً ترجمه را عملی می‌کند. برعکس، شناختن متن به عنوان "ترجمه" به معنای تمایل به پذیرش ساخت هویت یا تداوم بین دو متن در دو زبان یا سیستم نشانه‌های جداگانه است. در این جستار، به ماهیت چند سمتی مفهوم هویت توجه می‌کنیم که می‌تواند در کاربرد فعلی، یک‌باره نشان‌دهنده یکسان‌بودن و منحصر به فرد بودن باشد. چنانکه در بررسی‌های انجام شده توصیف آن خواهد آمد، نه یکسان بودن و استمرار و نه تمایز و تفاوت طبیعی نیستند بلکه در عمل مقایسه ساخته می‌شوند.

کلیدواژه‌ها: ترجمه و فرهنگ؛ هویت؛ ترجمه در ادیان؛ اشتراک و تفاوت الفاظ در

ترجمه

^۱ دانشجوی دکتری فلسفه، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات | پست الکترونیکی:

Vahidzadeh@yahoo.com

^۲ استادیار گروه فلسفه، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات

English Papers

Non-Equivalent Terms in Work with Historical Sources

Smirnova Anastasia¹

The purpose of this work is to show what kind of work an orientalist has to do, studying sources in a foreign (oriental) language and preparing them for further use. The subject of the research is the historical source of the 19th century: Narrative of the war in Affghanistan in 1838-39 by Havelock H. The study of this kind is often accompanied by noticeable translation difficulties, and first of all it concerns military terminology and names of weapons. When translating, it is necessary to give additional explanations to all the specified terms, even though they have already become borrowings from the Oriental language. An example of a literate translation: «the British fell into the hands of: nine pieces of artillery, including Zabur-zang [pound gun with a range of more than 2000 yards] and a variety of hand weapons: tufangs [Afghan flintlock], pistols, tufangchi [musket], shamshirs [saber], pishkabs [a T-shaped blade designed for punching chain mail] and other oriental items of equipment». Such a translation clarifies the picture of historical events during the British siege of the Ghazni fortress in July 1839. Now the researcher can assess the power of Afghan weapons, compare them with British weapons, and draw conclusions regarding the tactics and strategies of both sides, based on real factual data with an accurate and understandable explanation. Thus, the correct understanding and adaptation of non-equivalent vocabulary is the cornerstone in working with historical sources in a foreign language,

¹ Saint Petersburg State University
E-mail: nez22@mail.ru

since not only the logic and meaning of the translated text, but also the historical context depends on their translation.

Keywords: source study; translation; culture; non-equivalent vocabulary; oriental studies

Conveying Cultural Words in Radio Drama Translation, a Functionalist Approach

Ekaterina Anferova¹

Radio drama translation presupposes a fusion of classical literary translation with pragmatic considerations responding to the ultimate purpose of the source and target texts (ST and TT respectively) as of being transformed into a radio performance. Engaging in radio drama translation requires careful rendering of cultural words (Newmark, 1998) from the source language (SL) into target language (TL) so as to be understood by the audience from the target culture (TC) during the short acoustic performance. This report describes a case of radio drama translation, conducted by the researcher, and draws on elements of skopos (purpose) theory (Vermeer & Reiss, 1984/2013) in justifying the choice of domestication strategy (Venuti, 1995) for translation from Persian (Dari) into English. The translated play written by Amin Najafi, an Afghan playwright and a graduate of Tehran University (2017), and titled Step-husband [Showhar-e Nātani], is rich in cultural words related to daily life and customs of a small community in rural Afghanistan (ranging from household items to religious practices, to idiomatic expressions, etc). The report addresses choices made for conveyance of cultural words according to the initial translation brief and the purposes of the TT as being performed on the radio, understood by the Western audience, and educating the latter on various social issues of modern Afghanistan. Furthermore, the report discusses how ensuring loyalty (Nord, 1997)

¹ Independent Researcher, MA in Iranian Studies, Faculty of World Studies, University of Tehran
E-mail: eanferova@yahoo.com

in translation through conducting on-line consultations with the playwright became a crucial factor in selecting strategies for transfer of cultural words from the ST to the TT.

Keywords: radio drama translation; functionalism; skopos; domestication; loyalty

Translating the Oracular Formula in The Yoruba Bible

Olalekan Bamidele¹

The oracular formula “Thus says the LORD” is a common feature of the Old Testament prophetic corpus. It is often used to introduce a direct statement purportedly from the Lord to the people through the prophet. The focus of this paper is to lexically analyse this formula in its Hebrew context with a view to understanding the appropriateness of its translation in the Yoruba Bible. A blend of historical and grammatical methods of research will be employed in this study. A brief history of the translation of the Yoruba Bible will be presented, followed by an analysis of the Hebrew oracular formula. Data will be gathered from three versions of the Yoruba Bible namely *Bibeli Mimo* (BM), *Bibeli Iroyin Ayo* (BIA), and *Bibeli Fagun* (BF). These will be lexically and semantically analysed and their appropriateness underscored. The findings and recommendations of the study will be succinctly presented.

Keywords: Bible; translation studies; religious translation

¹ The Bible Society of Nigeria
E-mail: olalekan@biblesociety-nigeria.org

Enhancing the Self-Correction Capacity of Science Through Improved Reporting and Flagging of Published Errors

Jennifer A. Byrne¹

Scientific progress relies upon the capacity of the research literature to self-correct, yet both the prevalence of published errors and reported obstacles to their correction indicate that science's capacity to self-correct remains inadequate. Drawing upon experiences of identifying and describing verifiable errors in human gene function publications, I will highlight new potential challenges to post-publication error correction. Our study compared journal responses to notifications of a specific error in 31 research papers that were published across 13 biomedical research journals. Each of the 31 publications employed the same experimental technique and described the same type of error affecting the same type of biological reagent. The 31 papers generated 26 published responses (14 retractions, 5 expressions of concern, 7 author corrections which included one resolved expression of concern) as well as 6 stated decisions to take no action. Variations in responses were noted both between different journals and by 4 journals that published different responses to at least 2 papers. Viewed collectively, different biomedical journal responses to research papers with the same error type suggest that editorial staff require more support to interpret

¹ NSW Health Statewide Biobank, NSW Health Pathology; Faculty of Medicine and Health, University of Sydney, NSW, Australia
E-mail: jennifer.byrne@sydney.edu.au

notifications of published errors. I will describe two simple approaches that could allow the notification and subsequent flagging of incorrect publications to be more timely, efficient and transparent. These approaches include a draft template to facilitate the communication, interpretation, investigation and reporting of published errors.

Keywords: correction; experimental reagent; expression of concern; retraction; published errors

Publishing in International Journals for Early Career Scholars

Alexander L. Q. Chen¹

Young and early-career scholars customarily find it difficult to navigate around the formal and informal requirements of publishing in international, peer-reviewed journals. The purpose of this paper is to provide other early career scholars with an overview of the process of submitting and publishing in competitive journals, anchored in my own experiences of the peer-reviewing, copy-editing, and publication processes. To this end, three focus areas will be highlighted. First, I will address the relevant strategic considerations that enter the selection of a journal for submission, discussing the various caveats that should be considered. Second, I will attempt to clarify the peer-reviewing process by listing the various steps that it usually involves, followed by how you should respond to peer-reviewer comments and other contingencies. Last, I describe various ways to improve the reach of your published paper to gain more traction and leverage it as a potential asset for the further advancement of your career as an early career-scholar.

Keywords: publication strategy; early career scholars; international journals; peer-review

¹ Department of Sociology, University of Copenhagen; Sino-Danish Center for Education and Research, University of Chinese Academy of Sciences

E-mail: alexchen@soc.ku.dk

Translation Problems of Modern Iranian Poetry

A. K. Cherkunova¹

Translation of poetic texts always presents a special difficulty, which does not allow artificial intelligence to translate it perfectly. It is necessary not only to correctly convey the inherent meaning of the work, but also to have a rich vocabulary, experience working with poetry and to know the features of literature, both the original and the recipient language. The proposed report observes the problems of translating the works of the modern Iranian poetess and public figure Sylvanas Salmanpour (UAE) from Persian into Russian. She writes in modern Persian, Arabic and the Evazi dialect, which is common in Iran in the Lorestan district. This research will take some of Ms. Salmanpour's poems from her collection of poems called *Kajaveh Raz* (2020).

Keywords: Silvana Salmanpour; translation; contemporary poetry; Lorestan

¹ Institute of Linguistics Russian Academy of Science, Department of Iranian Languages

E-mail: cherkunovasasha@mail.ru

Khayyam's Wine and the Beloved in Fitzgerald's Rubaiyat: Translated, Refracted or Distorted?

Ehsan Ekhtiari¹

Translation seems inevitable in this age of communication and takes place in the oral or written medium. Translation was practiced first for religious texts. In the history of translation, the age-old question has remained with us: should a translation be a literal one or a free one? In the 18th century, Alexander Fraser Tytler discussed in his article three rules in translating. This discussion has continued up to the contemporary translation scholars as “to move the reader toward the writer”, or “move the writer toward the reader”? In examining Khayyam's Rubaiyat translated by Fitzgerald, the researcher will adopt Lefevere's terminology in literary translation studies associated with target-oriented approach. For him, there are three constraints at work in a translation procedure which are “patronage”, “poetics”, and “ideology”. When it comes to poetry, translation gets more difficult and complex because besides translating the meaning of the “original” text, the translator has to come up with equivalent structure, meter and rhyme. Fitzgerald has been successful in fulfilling the latter but has failed to do the former. To the researcher, Fitzgerald's work was merely an adaptation as far as it has failed to be either a “literal” or a “free” translation of the original text in the strict sense of the words and more importantly has

¹ PhD student, Faculty of Foreign Languages and Literatures,
University of Bucharest
E-mail: Ekhtiari1986@yahoo.com

failed to propose a true picture of Khayyam and his ideology but rather has distorted it.

Keywords: adaptation; beloved; death; life; Rubaiyat

Securitization of Iran: Patterns of Access to Publishing Houses and Communicative Events by Iranian-American Memoirists

Zeinab Ghasemi Tari¹

An examination of the dynamics of the circulation and reception of Iranian-American memoirs is not conceivable without considering how books are published, promoted and publicized in the United States. The present paper discusses some dimensions of Iranian-American pattern of access to major publishing companies in the United States and constructing Iran as a security threat by promoting and dissemination certain content on the country. Using Van Dijk's argument of dominance and patterns of the preferential access to public discourse this article attempts to offer more insight into general political, sociocultural and economic aspects of "knowledge production" on post-revolutionary Iran in the United States by the ways Iranian-American memoirs are promoted and publicized through six major publishing houses in the US (known as the big six), Random House (a subsidiary of Bertelsmann), Simon and Schuster (a subsidiary of CBS Corporation), HarperCollins (a subsidiary of Fox), The Penguin Group (a subsidiary of Pearson) Macmillan, and Hachette Book Group. The paper would argue on the ways in which the perceptions and views of minority of Iranians, which often moves in parallel with the demonized image of Iran in

¹ Assistant Professor, Department of American Studies, Faculty of World Studies, University of Tehran
E-mail: ghasemitari@ut.ac.ir

the United States, are vocalized and promoted through the “privileged access” to discourse and “means of communication”.

Keywords: discourse, diaspora, knowledge production, privilege access, publication, Iranian-Americans.

Impact of Bilateral Relations on the Publication of Translations: The Case of Sino-Serbian Cultural Ties

Jelena Gledić¹

While the publishing world has a well-established strong dynamic connection with the wider public, popular culture and market trends, the role and impact of state actors is a less researched aspect of publication research. However, bilateral relations can have strong links with publication policies and strategies in the case of translations, as shown in this paper in the case of China and Serbia. Namely, the history of Sino-Serbian bilateral relations can be well traced through its reflection in the publication of translations in both countries. This paper presents this parallel historical overview and outlines major periods, while also detailing the specifics of significant shifts. The results of the analysis can provide useful indicators for translators and publishers for upcoming shifts in market needs and opportunities, and at the same time inspire ideas on how to expand and improve the publication of translated works effectively.

Keywords: Sino-Serbian relations; translation studies

¹ Faculty of Philology University of Belgrade, Serbia
E-mail: jelenagledic@gmail.com

The Impact of Cultural and Transitional Studies on Comparative Literature

Azadeh Mehrpouyan¹

With globalization, comparative literature attempts to cross-linguistic and political boundaries, even preserving and reviving languages, even minor languages with cultural and ethnic exchanges. Such this emergence of comparative literature world can come from translation, and translation and cultural studies as important and effective factors in comparative literature. The role, relationship, and impact of translation and cultural studies on comparative literature are explored within some literary examples via a descriptive analysis. This study confirms an interlink exists among culture, literature, and translation intangibly and inevitably. Additionally, translational and cultural studies in comparative literature help people to understand each other and they play a complementary role for comparative literature. The results show that cultural and transitional studies might be fruitful in forming a literary system, new literary genre along with intercultural conversation; yet, scholars of comparative literature have argued that their discipline has been subsumed and substituted by translation studies, citing concerns about comparative literature's status.

Keywords: Culture; Transitional Studies; Comparative Literature; Impact; Role

¹ Assistant Professor, Department of English Literature, Velayat University, Iranshahr, Iran
E-mail: a.mehrpouyan@velayat.ac.ir

An Investigation into Research Methodology and Orientation of Papers Published from 1980 to 2019 in Applied Linguistics Journals

Hussein Meihami¹

This study explored the research methodology and research orientation of the papers published in seven world-leading applied linguistics journals from 1980 to 2019. To that end, a corpus including 3491 papers from seven applied linguistics journals was investigated. The papers were examined for their research methodology based on qualitative, quantitative, and mixed-methods methodologies and their research orientations based on ten research orientations that were the main focus of applied linguistics studies. The research orientations were obtained from the topics of special issues of the applied linguistics journals. The papers were extracted and analyzed for their research methodologies and orientations according to the three research methodology types and ten research orientations. The results of the study indicated that from 1980 to 2000, the dominant research methodology was quantitative one, while from 2001 to 2019, the qualitative research methodology had an increasing trend of being used by applied linguistics researchers. Moreover, the results of the current study showed that from 2010 to 2019, the applied linguistics researchers showed positive attentions to use mixed methods methodology in their research studies.

¹ Assistant Professor of Applied Linguistics, Department of English Language, Imam Khomeini International University, Qazvin, Iran
E-mail: meihami@hum.ikiu.ac.ir

Furthermore, the corpus analysis from 2000 to 2019 indicated that teaching, teachers, and assessment issues started to show an increasing trajectory of being addressed in the applied linguistics papers. Thus, this study's findings can help the researchers, especially the less experienced ones, refine their knowledge about what has already been done in the field to focus their research studies on the less-examined issues.

Keywords: applied linguistics; research methodology and orientation; journals

Role of Translations in Presenting Latin America to Iranian Society

Elaheh Nourigholamizadeh¹

Latin America encompasses diverse group of countries which, in spite of differences, share common elements of language, culture and historical experience. The peculiar characteristics of Latin America in various fields such as culture, society, political structures and economic endowments make the countries of the region so fascinating for other people of the increasingly interconnected world. Translation has always had a crucial role in the intercultural communication and challenges such as misunderstanding or confusion caused by lack of knowledge of another culture could be overcome by translation. Growing tendencies of globalization and international cooperation in different fields make translation a very useful instrument for presenting Latin America to Iranian society. A documental research on the Persian translations of the books regarding Latin America demonstrates that most of them are indirect translation from well-known and best-seller literary works. Indirect translation from sources with American- or Eurocentric- vision (mainly in English) is representing a represented reality and distorts the real image of the region. Moreover, becoming familiar with a foreign culture requires going beyond the literary works and studying other academic fields such as sociology, history, even politics and economics. Overall, this investigation affirms the necessity of direct translation from Spanish and Portuguese sources and inclusion of other fields in the translations addressing Latin America.

¹ Faculty of World Studies, University of Tehran
E-mail: elahehnouri@ut.ac.ir

Keywords: Latin America; Iran; Persian translation; intercultural communication; indirect translation

Machine Translation in the Era of Artificial Intelligence: Challenges and Opportunities

Esmaeel Ali Salimi¹ and Sarah Nosrati²

Year on year the usage of machine translation (MT) is increasing, indicating that MT quality is continually improving. Neural machine translation in the age of artificial intelligence has been a revolution in the fields of computational linguistic and translation studies. Despite this rapid development, the quality of MT is still a big concern for reluctant professional translators who don't incorporate MT in their working process. In order to achieve higher quality, it is necessary to evaluate translations rendered by MT. In this paper, it has been tried to examine the translation quality of four machine translations using global evaluation parameters suggested by Cristina Toledo (2010). Machine translations under study are both local (Targoman and Faraazin) and foreign (Google and Bing). Our 2000-word corpora (two 500-word texts in Persian and two 500-word texts in English) were given to each MT and using Toledo's global evaluation parameters (2010) the translations were evaluated and then the results were compared. It was found that local machine translations (Targoman, in particular) were better in translating from English into Persian; and the foreign machine translations (especially, Google Translate) had a better performance in translating from Persian into English. Further research should be done in this regard so that the

¹ Associate Professor of Applied Linguistics, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran
E-mail: easalimi@atu.ac.ir

² Ph.D. Candidate in Translation Studies, Allameh Tabataba'i University

machine translation designers make use of their result and working on the detected errors and solving them or even using the research solutions, make more and more improvements in the quality of MT.

Keywords: Machine translation; evaluation; Toledo

A Research Writing Course to Develop Scholarly Writing Skills: A Multiple Case of Non-Native English-Speaking Novice Scholars

Esmaeel Ali Salimi¹ and Fateme Sajedi²

It is getting increasingly important to be capable of writing for publication in English to survive in academia, however it is difficult for non-native English speaking (NNES) scholars. Lots of different challenges faced by NNES scholars are documented in the literature but there is a lack of research on the way English for Specific Purposes (ESP) experts can help such scholars overcome these challenges. This qualitative study offers an instructional course of research writing, and examines to what extent this course can teach NNES novice scholars to write research articles and can raise their awareness towards sociopolitical issues of scholarly publication. The research writing course is delivered to 14 graduate students of three Iranian universities. They learn to analyze the steps of research articles in their own discipline, and to write one as an assignment for the course. They are also asked to discuss sociopolitical issues of scholarly publication such as plagiarism, NES and NNES scholars, etc. To collect data pre-course and post-course questionnaires, interviews, audio-taped interactions of the class, individual conferences, and students' writings are used. To analyze the data the

¹ Associate Professor of Applied Linguistics, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran
E-mail: easalimi@atu.ac.ir

² MA Graduate of TEFL, Alzahra University, Tehran, Iran

grounded theory approach and the case study approach are employed. The study indicates that research writing skills are developed in the students by improving cohesion and coherence, clarity, and accuracy. In addition, the students' critical awareness of sociopolitical issues of scholarly publication is increased and a sense of empowerment is developed. Some also end up considering writing as situated practice, that is closely related to writers and readers.

Keywords: novice scholars; NNES; scholarly writing skills

Translation of Attitude in Translating the Holy Quran into English: A Comparative Study

Sina Salehi¹

This study aims at finding the differences in translation of the attitude taken by the holy Quran toward the Jews by two different translators from different religious backgrounds. The study can be placed within the domain of discourse analysis and descriptive translation studies. The model of analysis is the appraisal theory first put forward by Martin and White (2005). The model is focused on the use of language as a means for taking attitudes toward different phenomena by providing a categorization of such stance-takings. The corpus of the study consisted of 20 verses of Quran about the Jews with their translations into English by one Muslim (Yusuf Ali) and one Jewish translator (Nessim Josef Dawood). The Arabic verses were obtained from the website *Ghorani.com* in addition to the English translation by Yusuf Ali. The second translation was obtained from *The Koran* by N.J. Dawood. The results of the study showed that there was not a significant difference between the two translations in terms of translation of such attitudinal markings. This could be partly attributed to the translator's intentional effort to see and translate Quran apart from any religious bias, which can be inferred from Dawood's interviews about his translation of the holy Quran. This study is a small-scale study, which cannot be generalized to large populations. In order to do so, larger-scale

¹ MA Student in Translation Studies, Allameh Tabataba'i University
E-mail: Sinaslaehi1995@yahoo.com

studies should be conducted comparing more translations and taking into consideration other contextual factors such as the translators' habitus, and the context in which the translations occurred.

Keywords: appraisal theory; attitude; stance-taking; Quran translation

Reflecting on the Reflection of Culture in Translation as a Challenging Enterprise

Sara Zandian¹

Meaning of a text is a context-dependent variable and culture as a controversial concept in translation studies might be preserved, distorted or lost in the translation. Whereas translation as an inter-cultural communication tends to bridge the gap between the source and target cultures, it incorporates the challenging task of transferring the source text's cultural referents. This fact has made inter-cultural competence as an indispensable component of translation competence. Thus, this study seeks to shed light on how translators perceive and handle the culture-bound features of discourse. To uncover the cross-cultural negotiations between the source and target texts conducted by the translators as intercultural mediators, the Persian translations of *The Great Gatsby* and *The Catcher in the Rye* were scrutinized in light of Newmark's proposed framework for translating cultural words. The results suggested both translations suffered from some serious shortcomings considering the manipulation of certain culture-specific items which was more observable in the translation of *The Catcher in the Rye*. As utterances convey within them the intention of being perceived for what they are by their receivers, it can be implied that the Persian addresses' possible misunderstanding of the intended texts function may be partly ascribed to the translators' inefficiency in communicating the cultural significance of the discourse. This study might lend some contribution to provide a possibly more dynamic

¹ Ph.D., Faculty of Foreign Languages, English Department, Isfahan University

E-mail: sarazandian@fgn.ui.ac.ir

view of the cultural challenges involved in the translation and new perspectives for evaluating the inter-cultural competence of translators.

Keywords: inter-cultural competence; cultural challenges; manipulation

The First International Conference on Publication Research

Translation and Cultural Development

ACECR Publications

Tehran, University of Science and Culture
May 2021

Website: <http://pubconf.isba.ir>